BUNJEVAČKE novine

Informativno - političko glasilo

Subotica, avgust 2007. • Godina III • Broj 26 Cina: 50 dinara

DUŽIONICA U SOMBORU 2007

ISSN 1451-2505

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku - „Bunjevačka rič”

Radio Novi Sad - 100 Mhz
vrime emitovanja: petak 22.00 - 22.30 sati

Subotica
Prvi program Radio 103
vrime emitovanja: nediljom od 17.30 - 18.30 sati

Radio Sombor
90,9 MHZ
vrime emitovanja: nedilja od 13.30 - 14.00 sati

Gledajte bunjevačku emisiju „SPEKTAR”

Televizija Novi Sad - II program
vrime emitovanja: svake druge nedilje od 16.30 - 17.00 sati

Positite naše internet strane
www.bunjevci.org.yu

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE
NIU "BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA"
POMOGLI

МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE
AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE

BUNJEVAČKE
Informativno - političko glasilo
Subotica, avgust 2005. • Godina I • Broj 2
novine
Cena: 50 dinara

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina III Broj 26
Avgust 2007. godine
Cina 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU B.I.C. i glavni i odgovorni urednik:
mr Suzana Kujundžić - Ostojić
Savit novina:
Mijo Mandić (mlađi)
Nevenka Bašić Palković
Mirjana Savanov

Tehnički urednik:
Ivan Stantić

Stalni saradnici:
Tihomir Kujundžić Matković
Nevenka Bašić Palković
Ana Vojnić Kortmiš
Livia Tričko Stantić
Joso Poljaković
dr Andrija Peić
Marija Horvat
Nikola Sedlak
Milorad Blažić
Dragan Tovarišić
Jovanka Ivanić

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.co.yu
Tekući račun: 160-143270-73

Štampa:
Alfa-Graf Novi Sad

Distribucija:
„Štampa sistem" - Beograd
„North press" - Subotica
„Celtis" - Sombor
„Futura plus" - Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu
bns.scg@panonn.net
Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10
25000 Sombor
Telefon/fax: 025 28-939

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Misec po misec, i „Bunjevačke novine" sad već izlaze više od dvi godine. Tušta je urađeno, al borame isto toliko, ako ne i više, još triba uradit. Cilj nam je da se čitamo u svakoj bunjevačkoj familiji, ko i u onim koji Bunjevce poštivaje, i da za svakog ima štogod u njima. Nastojaćemo od jeseni imat i tekstove koji će iz ekonomskog ugla analizirat poljoprivredu. Broj saradnika nam i dalje raste, pa nam je dosadašnji broj strana posto tisan i tribalo bi ji povećet, što ćemo i uradit samo ako budemo imali sridstava. Ima još toliko tog vridnog i lipog što triba zabilužit med našim svitom. Želja nam je bila da „Bunjevačke novine" budu strane na kojima se mogu nać optimistične teme, one koje će i druge pokrenit da budnu bolji neg što jesu. Sve više nas kupujete i čitate, što je najbolja pofala našem radu, al i zaduženje za ubuduće brojove.

Sav ovaj naš trud bio bi uzaludan da nas svesrdno ne podržava u tom poslu Pokrajinski sekretarijat za informacije.

Budi Bunjevac – čitaj Bunjevačke novine!

Str. 4: Sve više nas čitaje
Str. 5-6: Kruva i prava
Str. 7: Bunjevačka grana pružena priko granice
Str. 8-9: BKC još uvik brez krova
Str. 16-17: Dužionica 2007. u Somboru

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji

PRITPLATA

do kraja 2007. godine: 140 dinara

Platit možete na naš tekući račun kod:

BANKA INTESA na broj: 160-143270-73 sa naznakom za pritplatu. Posli uplate pozovite nas, kako bismo upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

CIP - Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. 1. br. 1 (2005) - . - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005 - . - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Na naslovnoj strani:
Dužionica u Somboru 2007.
autor: Milorad Blažić

PROŠLE SU DVI GODINE OD IZLASKA PRVOG BROJA „BUNJEVAČKI NOVINA"

SVE VIŠE NAS ČITAJE

• Novine su poslidnji miseci napravile značajan iskorak, što se očituje po povećanoj prodaji, al i po zainteresovanosti autora da pišu svoje tekstove na stranicama „Bunjevački novina"

Ono što nije zapisano, ko da se nije ni dogodilo, kaže jedna izreka, a događaje vezani za bunjevačku zajednicu mediji su često izostavljali. To je i bio jedan od razloga zašto se prija dvi godine ponovo pristupilo osnivanju „Bunjevački novina". S tom razlikom što su one sad dobile siguran izvor finansiranja koji obezbeđiva kontinuitet izlaženja. Prvi broj je izašo krajom juna 2005. godine. Više o tom kazuje **Nikola Babić**, pridsidnik Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, osnivač „Bunjevački novina":

I u prithodnim periodima izdavali smo novine, al nismo mogli da održimo kontinuitet, a razlog je bio nedostatak finansijski sredstava. Prija dvi godine a problem je rešen kad smo dobili potvrdu od Pokrajinskog sekretarijata za informisanje, iza kojeg stoji Izvršno veće Vojvodine, da će nam finansirati glasilo, „Bunjevačke novine", jedan broj misečno.

Već nikoliko miseci „Bunjevačke novine" ko podlistak objavljuju i časopis za dicu „Tandrčak". Nikola Babić kaže da je to tek najava za jednu ozbiljniju i obimniju verziju već od septembra. To će biti moguće zato što će se za to dobiti dodatna sridstva. Nikola Babić ovo smatra veoma značajnim za bunjevačku dicu u učenju bunjevačkog jezika, pogotovo kada se on uvede ko izborni škulski predmet u nižim razredima osnovni škula.

U poslidnji nikoliko miseci puno se uradilo na povećanju tiraža „Bunejvački novina", što nije prošlo nezapaženo.

Na našoj poslidnjoj sidnici Nacionalnog savita, ko cilj smo postavili da naše novine stižu do što većeg broja čitalaca, i Bunjevaca, i drugi sugrađana koje interesuje šta mi to radimo i kako u našoj nacionalnoj zajednici ostvarujemo svoja prava koja su nam zagarantovana. Ja posebno izražavam zadovoljstvo zbog velikog iskoraka koji je napravljen kod novina značajnim povećanjem tiraža, jer sam stalno insistiro na tom koliko se prodaju novine. Insistiro sam na tom kaka je distribucija po naseljima di žive Bunjevci, da bi oni mogli iz novina da vide, u prvom redu sebe, svoje komšije, pojedince kako žive i šta rade.

Ovo su sad već novine koje se traže, koje su pripoznatljive, i to nas posebno raduje. Vidimo ji na kioskima, u radnjama, vidim da naši sugrađani u rukama nose naše novine, što znači da postoji interesovanje za nji. Dogovorili smo sa direktorom BIC-a da jedan broj naši novina bude plasiran i van Subotice – kaže Nikola Babić i dodaje da se „Bunjevačke novine" šalju jednom broju najvažnijih insitaucija kulture i države na svim nivoima, kako bi i oni stekli sliku o Bunjevcima.

„I u prithodnim periodima izdavali smo novine, al nismo mogli da održimo kontinuitet, a razlog je bio nedostatak finansijski sredstava. Prija dvi godine taj problem je rešen kad smo dobili potvrdu od Pokrajinskog sekretarijata za informisanje, iza kojeg stoji Izvršno veće Vojvodine, da će nam finansirati glasilo, „Bunjevačke novine", jedan broj misečno."

„Zatečeno stanje nije bilo sjajno i tribalo ga je oma minjat. Novine se sad pišu na bunjevačkom jeziku, obraćamo se našem svitu s temama koje nji zanimaje. Trudimo se da politički i istorijski tekstovi ne „zaguše" cile novine, već da ima mista i običnom svitu i njevom životu. Ne zapostavljamo ni naše lipe običaje, al se trudimo ić u korak s vrimenom u kojem živimo. Za svakog u familiji ima štogod u njima..."

Pojedini autori nam se javljaju da bi želili da se pojave sa svojim tekstovima u novinama, a ima i reagovanja na objavljene tekstove. Sve u svemu, mogu da kažem da smo mi u Nacionalnom savetu zadovoljni sa načinjenim pomakom.

Na kraju, Nikola Babić je naglasio značajnu zaslugu Pokrajinskog sekretarijata za informisanje, iza kojeg stoji Pokrajinsko izvršno veće, koji finansiraju izlaženje „Bunjevački novina". Pored nji, naročito ove godine velika podrška stiže i od Sekretarijata za upravu, propise i nacionalne manjine, tako da je svaka inicijativa Nacionalnog saveta podraživana.

Kako nam je rečeno, možda već krajem ove godine, a naredne sigurno ulazimo u „premijer ligu", što znači da ćemo biti adekvatno finansirani ko i druge nacionalne zajednice – zaključio je Nikola Babić.

Od februara ove godine direktor Bunjevačkog informativnog centra i glavni i odgovorni urednik „Bunjevački novina" je **mr Suzana Kujundžić - Ostojić**. Sa sobom je donela elan i spremnost za svakodnevnu borbu za nove čitaoce novina. To joj i polazi za rukom. Tiraž je znatno uvećan, a za dalje povećanje, kako se smatra, ima još mogućnosti.

Zatečeno stanje nije bilo sjajno i tribalo ga je oma minjat. Novine se sad pišu na bunjevačkom jeziku, obraćamo se našem svitu s temama koje nji zanimaje. Trudimo se da politički i istorijski tekstovi ne „zaguše" cile novine, već da ima mista i običnom svitu i njevom životu. Ne zapostavljamo ni naše lipe običaje, al se trudimo ić u korak s vrimenom u kojem živimo. Za svakog u familiji ima štogod u njima, a sadržaj će u budućnosti bit još bogatiji. Ovaki pristup uređivanju za samo par miseci, brez i jedne reklame, povećo je prodaju za više od 100%. To samo pokaziva da je čeljad bila željna svoje „riči" i mi smo njim to pružili. Od jeseni krećemo i sa reklamnom kampanjom, pa virujem da će se novine prodavat još bolje.

Takođe, od slidećeg miseca Tandrčak, dičiji podlistak, koji smo do sad izdavali samo nuz pomoć puno entuzijazma, triba uskoro da dobije redovne donacije. Tu će bit misto za kreatinost sve naše dice koja oće štogod napisat, nacrtat. Jednom ričju, Bunjevačke novine su još od Ivana Antunovića bile rasadnik naše inteligencije i buđenja nacionalne svisti. Virujem da će to postat i ove jel nam svit viruje. Čitaoci nam se javljaje svakodnevno, a sve njeve sugestije ozbiljno razmatramo. Javlja nam se i velik broj čeljadi koja bi tila pisat za naše novine. Sve to pokaziva da su se Bunjevci probudili, i da u ovo vrime demokratije i oni žele svoja prava. Novine su tu da njim na tom putu pomognu, kazala nam je direktor mr Suzana Kujundžić – Ostojić.

V. M.

U GRADSKOJ KUĆI OBILUŽENA „DUŽIJANCA" NACIONALNI PRAZNIK BUNJEVACA

I KRUVA I PRAVA

Pridaja kruva od ovogodišnjeg žita u Gradskoj kući: Nikola Babić, Suzana Saulić i Slobodan Matarić

Svečanom akademijom obilužen jedan od četri nacionalna praznika Bunjevaca – Velika Gospojina, a tom prilikom je još jedared potvrđeno da ona prava koje uživaje ostale nacionalne manjine pripadaje i Bunjevcima

Tradicionalno obilužavanje kraja kosidbe žita ove godine bunjevačka nacionalna zajednica je počela u Somboru „Dužionicom", a završila je 15. avgusta, na Veliku Gospojinu, u Subotici, u Gradskoj kući svečanom akademijom. Triba podstitit da je ovo jedna od 4 nacionalna praznika bunjevačke nacionalne manjine. Uz zvuke tambure u Veliku vićnicu pripunu svita i uvaženi gostivi ušo je ovogodišnji bandaški par, iz Sombora, **Suzana Saulić i Slobodan Matarić**, noseć samun kruva od ovogodišnjeg žita, koji su pridali domaćinu „Dužijance" **Nikoli Babiću**, pridsidniku Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Nakon odsvirane državne himne krenili su i taktovi bunjevačke svečane pisme „Podvikuje bunjevačka vila" a cila sala pivala je u glas. Što je samo jedan od pokazatelja da su se Bunjevci zaista probudili i da znadu šta oće.

Pozdravljeni su brojni gosti iz republičke, pokrajinske i opštinske vlade, i institucija kulture iz Beograda, Novog Sada, Subotice, ko i pridstavnika drugi nacionalni zajednica.

Med njima je bio i **dr Zoran Lončar**, republički minstar prosvite i sporta. On je kazo da je najveće bogatstvo Vojvodine zajednički život njeni 26 nacionalni zajednica, i da je osnovni zadatak sviju nas da nigujemo dobre međunacionalne odnose. Naglašavajuć da ne želi na ovom mistu obećavat ono što nije ciguran da će se moć ostvarit, kazo je: **Ono što mogu da obećam, jeste ostvarivanje prava na ravnopravnost, kao što ga imaju pripadnici svih nacionalnih zajednica, i to preko svojih nacionalnih saveta. To se odnosi na sva prava koja vam garantuju Ustav i Zakon: informisanje, kultura, službena upotreba jezika i obrazovanje** – reko je dr Lončar i dodo: **U ime Vlade Srbije čestitam vam praznik i želim da se ostvari ono što smo ove godine isplanirali, kao što je slučaj sa našim prošlogodišnjim obećanjem da ćemo rekonstruisati zgradu Bunjevačke matice. Očekujem da radovi na zgradi do kraja godine budu gotovi, pa da se ponovo vidimo** – kazo je prid Subotičanima dr Lončar pozdravljen burnim aplauzom.

Potom je Nikola Babić pozdravio goste i zafalio njim se na prisustvu obilužavanja ovog velikog praznika Bunjevca. On je podsitio da je 23. decembra 2005. godine Savet Republike Srbije za nacionalne manjine dono odluku o potvrđivanju

nacionalni simbola i praznika bunjevačke nacionalne manjine. On je kazo da se tokom 19. i 20. vika na bunjevačkim salašima uspostavila porodična-salašarska Dužijanca, ko okončanje najvećeg posla u godini, kosidbe žita koje će obezbediti kruv za naredni godinu dana. Kada bi završili poso risari su u predahu ispleli vinac za bandaša i bandašicu i pokoju figuru i prstenčić od slame za dicu, i onda bi stigli na salaš gazde čije su žito kosili. Tu se gazdi pridavo vinac koji je gazdarica blagosiljala svetom vodom a risare rakijom i vinom. Onda se užnalo, najbolje što se na salašu imalo, a posli tog je slidio ozbiljan divan: kaka je litina, jesul snopovi teški, koliko je krstina, i o pripremama za vršidbu. Ovake porodične salašarske Dužijance održavane su sve do kraja pedeseti godina 20. vika.

Počekom 20. vika uspostavljena je građanska dužijanca u Subotici.

Dužijancu, stari bunjevački narodni običaj privatilo je slovensko rišćanstvo, a Crkva ga je ugradila u svoj sistem zafalnosti Bogu stvoritelju. Zato je Blaško Rajić 1911. godine u Subotici, Dužijancu uvo u Crkvu i u svit građanstva kako bi očuvo ovaj stari običaj, ko obilježje autentičnosti Bunjevaca. Prvo se Dužijanca proslavljala poslidnje nedilje u julu il prve nedilje u avgustu, a od 1940. godine uvik oko Velike Gospojine – kazo je med ostalim Nikola Babić o običaju Dužijance.

Praznik su uveličali svojim učestvovanjom i gajdaš Slobodan Bačić – Brba iz Sombora, koji je nuz pratnju tamburaškog orkestra Sledbenici Tumbas Pere Haje izveo nikoliko kola. Već razgaljene prisutne oduševilo je s igrom i KUD Aleksandrovo spletom bunjevački igara. Izvedena je i groktalica, bunjevačka lirsko-epska pisma, „Ohola divojka", koju je maestralno izvela Tijana Stanković. Za kraj Tamara Babić, nuz tamburaški orkestar otpivala je još par bunjevački pisama.

Sve učesnike programa narod je pozdravio gromoglasnim aplauzom. Veselje i igranje je nastavljeno i posli programa u holu Gradske kuće. Vrime je, složili su se mnogi te večeri, da slideće godine Bunjevci izađu na trg i naveliko obilužе ovaj svoj veliki narodni praznik.

V. M.

DUŽIJANCA U KAĆMARU

BUNJEVAČKA GRANA PRUŽENA PRIKO GRANICE

U Madžarskoj, u mistima di ima Bunjevaca, održavaju se završne priredbe – Dužijance, ko zafalnost Bogu, a u čast žitnog roda i novog kruva. Kaćmar, di smo mi bili, je selo s oko 2.400 čeljadi, a po ričima Jose Mandića potpridsidnika Bunjevačkog kulturnog udruženja „Neven", nji oko 1.000 izjašnjavaju se ko Bunjevci. Osnivači „Nevena" 1970. godine, bili su med ostalima, pokojni Mate Dujmov, Rajko Tumbas i drugi. Kaćmar je važno selo za Bunjevce i čerez tog što je u njem rođen Mijo Mandić 1857. godine, prvi učitelj bunjevačkog jezika i izdavač lista „Neven". Mandić je umro 1945. godine i saranjen je u Subotici, a u centru rodnog sela, u njegovu čast je podignut spomenik.

Tog avgustovskog poslipodneva kad je obilužena Dužijanca, na spomenik Mije Mandića, položili su vinac gosti iz Subotice, pridsidnik Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, Nikola Babić, potpridsidnik Bunjevačke matice Ivan Skenderović, unuk Mije Mandića, Mijo Mandić mlađi i folklorci BKC, a u ime domaćina Matija Bartoš, pridsidnica kaćmarskog „Nevena".

Polaganje vinca isprid spomenika Miji Mandiću u Kaćmaru

Katica Sep i Miroslav Vojnić Hajduk

Kruvove je posvetio svećenik Janoš Ištvan, a risari su ji uručili domaćici Dužijance, Katici Vidović, potpridsidnici Opštine Andrei Vaš – Zelić i Matiji Bartoš, pridsidnici „Nevena". Ovaj lipi običaj nastavljen je daljim kulturno-umitničkim programom, a učestvovala su dva društva, BKC iz Subotice i Tavankuta, folklor iz Gare i dica iz Kaćmarske škule. Katica Sep, pridsidnica za kulturu u „Nevenu" se osvrnila na petnajstogodišnju plodnu saradnju BKC Subotica i „Nevena" i s puno lipi riči zafalila se Miroslavu Vojnić Hajduk – Marači što je, na nagovor Mije Mandića mlađeg, „bunjevačko kolo" pružio od Subotice do Kaćmara. Razminjeni su pokloni a pisma i igra nuz svirku BKC-a trajala je do rani jutarnji sati. **M. Horvat**

Katica Vidović pozdravlja goste

Katicu Vidović (78), domaćicu kaćmarske Dužijance, opazila sam dok se šetala širokim kaćmarskim sokakom, obučena u bunjevačku nošnju i s malom ridiklom. Pridružila sam joj se, a ona mi ispripovidala, da joj je pokojni baćo Lajčo bio rodom iz Subotice. Odrasla je u siromaškoj familiji, na škulovanje nije doticalo novaca, tako da ima samo tri razreda. Ko dite, čuvala je tuđe svinje kod gazda, a znalo se nakupit i po dvisto komada. Slične pripovitke o siromaškom i teškom ditinjstvu i životu, mogu se čut i s ove i s one strane granice. Posli 1941. godine radila je u zadrugi. Udala se mlada, sa 17 godina, rodila tri ćeri, od koji ima sedmero unučadi. Živi sama, ima veliku bašču i skromnu penziju koju rasporedi. Nije kaže „raspikuća", pa joj je i to dosta. Redovno iđe u crkvu, kruničarka je i pridvodi u molitvi. I kad god „Neven" obilužava Dužijancu, jel pravi prelo ona oblači bunjevačku nošnju.

Sve je manje naši Bunjevaca u Madžarskoj, al i ono malo što je ostalo, ponosno je na svoj rod. Za cinit je i to što posli taliko godina, koliko su granicom odvojeni, nisu zaboravili ko su i odkaleg su.

BKC JOŠ UVIK BREZ KROVA

• O folkloru, počecima i uspisima al i sadašnjim nevoljama BKC-a divanio nam je Miroslav Vojnić Hajduk – Marača

Početak karijere…

Moj prvi kontakt sa folklorom je bio 1. maja 1973. godine, zafaljujući legendarnom Ivanu Pešutu, legendarnom Pešti. On je bio moj prijatelj još od ranije, pa me tio naučit da igram makar toliko da kad odem u svatove da ne sidim nako šuntavo po strani.

Ne znam zašto, al sam dugo izbegavo otić. Možda i zato što sam u to vrime radio ko diskdžokej, i bio u svitu rok muzike. Mada, moram kasti da folklor u našoj kući nije bio stra, jel su igrali moji roditelji u „Bratstvu“ a i sestra s njima. U njevo vrime, tamo 50-ti godina, gostovali su u Engleskoj nuz pratnju tamburaškog orkestra Tumbas Pe-re Haje.

Tamo s početka 70-ti, kad je Pešut tek osnovo „Bunjevačko kolo”, i sve mu je falilo, organizovo je koncert u Đurđinu, pa me zvao da mu pomognem oko ozvučenja. Bilo je to za, već pomenuti 1. maj. Proveo sam s njima cili dan, al se maknijo s klupe nisam. Vidijo sam da se svi dobro zabavljaju, osim mene, jel igrat nisam znao. Pešut je dobro znao procinit ljude, pa mi je i tom prilikom još jedared ponudio da me nauči igrat. I, privatio sam, ušo sam u salu di je bilo 20 momaka i jedno 30 divojaka, koji su fantastično igrali. Med njima su bile sve same legende subotičkog folklora, ko što su Nidža, Konobar, Crni, Gabika, Bandaš, Lazo, Seka. Šokirala me atmosfera i disciplina koje su strujile kroz salu. Svi oni su me primili zdravo lipo, skrećali su mi pažnj na detalje, pa sam i napridovo brže i bolje. Posli par dana, pito sam Pešuta, koji je imo „oko i uvo” za sve imal potribe da nastavim s igranjom i ocel bit šta od mene. A on mi je kazo. „Ako ne nastaviš puno ćeš pogrišit, jel si jako talentovan i imaš sve predispozicije da postaneš stvarno dobar folkloraš”. Kako sam u to vrime bio student, imo sam kada, i mogo sam vižbat dva put dnevno. Tako sam za samo trideset dana bavljenja folklorom imo prvi nastup u Temerinu. Oma posli tog je slidio Prvi balkanski festival u Ohridu, di sam išo s njima, al igro nisam. Onda, kad je prošlo tri miseca mojeg vižbanja Pešut mi je pokazo kako se igra s bocom na glavi. To je sve do danas

Posli ove pripovitke svako bi očekivo i srićan kraj zalaganja Miroslava Vojnića Hajduka. Međutim, od svojeg osnivanja pa do danas, Bunjevački kulturni centar nema svoje prostorije, niti je na budžetu veći nacionalni kulturni centara. Podsitićemo da je u Subotici prvi osnovan Srpski kulturni centar, oma za njim pojavio se Bunjevački kulturni centar, al prostora za njeg u ovoj varoši nema već puni 15 godina. Tako da je i proslava ovog, ne baš malog jubileja, dovedena u pitanje. Doduše, učešćem i ove godina na Bugarskom, sad već, Evropskom festivalu oni su opet pobedili i obilužili ovaj jubilej. Al je žalosno da za to nemaju uslove i u svojoj varoši.

Deceniju i po, bunjevačke nošnje BKC-a, kojima je teško i iskazat vridnost u novcu propadaje u kojkakim podrumima, nema elementarni uslova za rad sa mladima. Muzička radionica, koja takođe postoji u okviru Centra, naravno ne radi. Slamarke rade kod kuće, a u iznajmljenim prostorijama izlažu svoje radove. Već 15 godina izlazi „Bunjevački kalendar“, koji nastavlja višedecenijsku tradiciju Bunjevaca, no i njegova redakcija nalazi se u kući Vojnić Hajduka. Dokumntacija je nesređena i rasuta na sve strane, što još više otežava rad.

Suboticu krasi madžarski kulturni centar Nepker, Hrvatski kulturni centar..., al je svakako ne krasi ovaj maćehinski odnos prema Bunjevcima. Posli tušta pisanja, molbi, urgiranja, Vojnić Hajduk se s pravom pita: „Kako to da 16.000 bunjevački Hrvata ima u Subotici sve, a 16.000 Bunjevaca nema ništa?!” Isto pitanje postavljamo i mi svima onima od koji zavisi rišavanje ovog problema. Želimo virovat da će se ova nepravda u najskorije vrime rišit, i da će i Bunjevci moć kazat, da ji je njeva tako voljena Varoš, primila pod svoje skute!

osto moj zaštitni znak ko igrača. Moram kasti da sam sotim bio najbolji u tom od svi, i amatera i profesionalaca. Jedino je Pešut u tom bio apsolutni car, on je od svi bio bar za dvi stepenice bolji.

Još jedan početak, al ovaj put u „Bosi Milićević" u Novom Žedniku…

Nedugo zatim imo sam nesporazum s Pešutom, pa sam očo u „Bosu Milićević" u Novom Žedniku, tad već ko asistent folklora.

Te 1981. godine opet 1. maja, ušo sam ko rukovodilac jednog društva. Uvik sam težio da budnem u onom što radim najbolji, da budnem kompletan igrač, a publika je to ostila i podržavala. Tako da sam počo ić i na seminare za stručne rukovodioce u „Brankovom kolu" u Novom Sadu. Ode sam proširio krug poznanika i upozno drugog čovika Dobrivoja Putnika – čiča Dobru, koji je imo uticaj na moj razvoj ko igrača i rukovodioca folklora.

U to vrime je u Žedniku bilo zdravo dobro radit, pa smo krenili u pravljenje jugoslovenskog ansambla. Doveli smo igrače, igračice, svo ono moje prijašnje društvo – Jenciku, Crnog, Lajču, Nidžu, Konobara. Tu je bio i velik orkestar kojeg je vodio Rukavina. Ozbiljno smo počeli radit 1983. godine, da bi već 1984. osvojili Prvu zlatnu plaketu na Festivalu muzički društava Vojvodine. Bilo je tu posli još tušta medalja, al ne ko danas što daju nikoliko zlatni, pa nikoliko srebrni i sotim uruše ugled učesnika. Za ti 10 godina, koliko sam radio u Žedniku proputovali smo cilu Evropu uzduž i popriko.

Bili smo evropski i balkanski prvaci. Ondašnja diskoteka u Novom Žedniku bila nam je na raspolaganju imali smo savršene uslove za rad i to se vidilo i iz rezultata.

Povratak u „Bunjevačko kolo" da se pomogne…

Krajom 1989. godine „Bunjevačko kolo" koje je vodio Tonković imalo je veliku krizu. Pozvali su me da njim pomognem i došo sam. Stanje je bilo očajno, zateko sam četri para igrača i jednog harmonikaša. I opet sam počo ozbiljno radit, pa je ubrzo bilo i rezultata, al na nesriću počelo je ono ratno vrime.

Ne pristajanje na ucine i osnivanje BKC-a

Došla je jedna grupa advokata, tu digod 1990. godine, a svi su bili na liniji DSHV-a, postavili su mi uslov da moram bit Hrvat, ako ne onda ću dobit otkaz. To nisam mogo prihvatit kad sam u srcu veliki Bunjevac. Tako sam očo 1991. godine iz „Bunjevačkog kola" doslidan sebi i svojim stavovima. I, ponovo sam počo iz početka, ovaj put sam osnovo Bunjevačko šokačku stranku i bio sam njezin prvi pridsidnik. Zatim sam sa strankom i grupom građana 1992. godine osnovo Bunjevački kulturni centar, radi očuvanja nacionalnog identiteta i kulturne baštine. Oma posli tog nikli su ogranci u Bajmoku, Tavankutu, Đurđinu. I posli toliko godina, BKC i dalje postoji, mada je bilo dosta oni koji su pokušavali da ga razbiju. I tu smo osvajali nagrade, tako je 1993. godine BKC s pionirima osvojio prvu zlatnu plaketu Vojvodine, a stigli smo i do republičkog takmičenja.

Prijateljstvo i saradnja s Bugarskom

Trećeg čovika, koji je utico na moj folklorni razvoj, Petka Joskova upozno sam 1994. godine. On je radio na Bugarskom institutu za koreografiju. Već 1995. godine BKC odlazi u Bugarsku na Prvi srednjeevropski festival folklora i tamo smo osvojili prvo misto. Takođe sam u Bugarskoj upiso državni Insitut za koreografe, koji sam završio 1999. godine.

S. K. O.

RAZVOJ „BUNJEVAČKIH NOVINA" KROZ VRIME

0„Braćo mila! Svanilo je, neka je dakle kraj neplodnoj tužbi, nasto je dan i pozivljemo se svikoliki u kojima još bunjevačka, šokačka i bošnjačka krv vrije da se združimo, snagu i svu našu silu sjedinimo, i narod naš od sigurne propasti izbavimo...Al premda je istina, da kao što se gladan nahraniti, a žedan napojiti silom ne može, tako ni neučen naučiti, zato se tebi javljamo, bunjevački, šokački i bošnjački puče, tebe molimo: da se smiluješ svrhu sama sebe, da otvoriš oči i vidiš onu propast, koja te je oda svuda opsilila, da otvoriš oči i poslušaš riči tvojih prijateljah, raskriliš pamet i primiš njeve nauke, koje ti žele unapridak po knjigah i listovih prinašati, da se narodnim životom shraniš i blagostanjem utvrdiš. Vidio sam od mojega roda pobožna duhovnika, sposobna upravitelja, pravedna sudiju, višta trgovca, otrešena rukotvorca, neumorna poljodilca i svrhu svega virna kršćanina, čvrsta domorodca – **zašto pak da se ovaj narod gubi? Kad sve vlastitosti posiduje za dug život podobne.** Ljubljena braćo! Ko bi vam dakle kazao: da nauka nije vami potribna, onoga smatrajte za najveća, sveg roda zlotvora, premda od kako je vika, nikad ljudstvo brez nauke nije bilo...Uslid toga naša je odlučena nakana, ako bude i Božjom voljom odobrena, ovake nediljne novine za bunjevački, šokački i bošnjački puk osnovati, u kojima bi se sve to našim jezikom razlagalo što je puku, u obziru državnim, općinskim i obiteljskim potribno..."

Ovaj *Poziv na utemeljenje jednih pučkih novina* biskup Ivan Antunović, „otac Bunjevštine", objavio je u Bunjevačkom i šokačkom kalendaru za 1870. godinu, a napisao ga je u Kalači, o Velikoj Gospojini 1869. godine. Kako je mudar i dalekovid bio taj naš narodni i duhovni otac – opet će Velika Gospojina, opet imamo samo jedne „pučke" *Bunjevačke novine* i opet imamo onih koji misle da nama „nauke" u školi ne tribaju, kao ni novine koje će našim jezikom razlagati što je narodu potribno – jasno je da se mi Bunjevci u 2007. godini i dalje držimo gori navedenih Antunovićevih riči i da nećemo odustati od svoje vlastitosti ma koliko protivnika i „zlotvora" imali!

Prvi bunjevački list pridstavljaju Antunovićeve ***Bunjevačke i šokačke novine***, koje su izlazile u Kaloči, (danas Mađarska), od 1870. do1872. Izdavač i urednik lista bio je Ivan Antunović, svećenik čija je deviza bila: „Sve za bunjevački rod i napridak mu!" Njegovim zalaganjom za početak štampanja bunjevački knjiga, drugi listova i bunjevački kalendara (***Danice*** i ***Nevena***), započinje buđenje bunjevačke narodne svisti. On se, iako crkveno lice i velikodostojnik, s pravom poplašio da će se Bunjevci sasvim odroditi i pomađariti, ako se štogod ne priduzme u širenju prosvite, nauke i knjiga na narodnom jeziku. I. Antunović je smatro za svetu dužnost da podučava i obrazuje svoj puk. On je prvi bunjevački novinar i pisac koji sam uređiva i piše novine. Njegove *Bunjevačke i šokačke novine* su bile nediljni list za politiku, pouku, zabavu i gazdinstvo, ponikao na ilirskim tradicijama, štampan latinicom, na ikavici, u početku na 4 strane, formata 28 cm. Novine su imale književni dodatak pod nazivom ***Bunjevačka i šokačka vila,*** koji je izlazio dvonediljno od 1871. godine, a 1873-76. zasebno, kad su se Novine već ugasile zbog materijalni poteškoća. **Vilu** je uređivo Blaž Modrošić, jedan od Antunovićevi učenika. U članku: Vojujmo za narodnju slavu, makar nam polupali glavu, u br. 42 ***Bunjevačke i šokačke vile***, autor potpisan kao „Bunjevac" objašnjava zašto siromašan narod ne čita novine, al mu nije jasno zašto imućniji to ne čine:" Malo nas je, al budimo ljudi! – uzvikuje autor. „Malena je i pčela, al med pravi. Malen je i žir, al iz njeg izraste hrast veliki, koji uzdiže svoje grane nebu gore pod oblake i prkosi svakoj buri. Bolje jedimo i svoju proju, neg uzdat se u tuđu zaoblicu!"

Učitelj Mijo Mandić, Antunovićev najbolji učenik, dobio je od biskupa Antunovića imenik ***Bunjevačkih iI šokačkih novina i Vile***, kao i „Proglas" za njihovo osnivanje. U imeniku je bilo oko 600 imena, među kojima odličnih Hrvata i Srba – veli Mandić – i on ga je čuvo u svojem domu ko najveću svetinju i amanet Bunjevcima.

„List je značajno doprineo razvoju nacionalne svesti i kulture Bunjevaca i Šokaca te standardizaciji jezika", navodi se u Enciklopediji Jugoslavije, u knj. II iz 1982. godine.

Prvi bunjevački misečnik štampan je u Subotici od 1872. do 1873. godine, pod naslovom ***Misečna kronika*** u štampariji Karla Bitermana. List je izlazio na osam strana sa „političkim, ozbiljnim i šaljivim sadržajem", brez naznake imena glavnog urednika. Joso Šokčić i Tibor Kološi, autori istorijata subotičke

štampe, smatraju da je urednik ***Misečne kronike*** bio Kalor D. Milodanović (1847-1883), jedan od vođa bunjevačkog nacionalnog priporoda, učenik biskupa Ivana Antunovića, takođe, a kasnije urednik i drugi bunjevački listova. Tako je naš veliki biskup ostavio za sobom dobre đake koji su ga skoro „nadmašili" u broju izdati bunjevački novina, al su svudan pronosili njegovu jasnu i svitlu misao o potribi širenja narodne prosvite putem knjiga i periodični izdanja, koja su naminjena svakoj bunjevačkoj kući! Autori članaka u ***Misečnoj kroniki*** kriju se pod pseudonimima **Priklapalo, Uvlačilo, „Nji više"** što dovoljno pokaziva ondašnju slobodu štampe za Bunjevce pod tuđinskom vlašću, koja bi odma reagovala na članke obojene malo izrazitijim južnoslovenskim bojama otpora potpunom odnarođivanju naroda u Austrougarskoj monarhiji. Kalor Milodanović je zaista bio oduševljen jugoslovenstvom u smislu bratstva sa svim Južnim slovenima. Divio se borbi srpske braće za oslobođenje u ratu sa Turskom 1875. godine, da bi 1876. i sam pobigo u Srbiju, borit za slobodu „svog srpskog naroda". Od poslidica zadobijenog tifusa, umro je a saranjen je u Beogradu, 1883. godine.

Drugi njegov bunjevački list bio je ***Subatički glasnik*** (1873-1876), nediljni list za prosvitu, zabavu i gazdinstvo. U programskim člancima, glavni urednik više puta ponavlja i opominje: „Braćo Bunjevci, na noge lagane! Uhvatite se u veliko, moćno bunjevačko kolo, složno i ozbiljno radite na dilu opće nauke i izobraženja...jer samo svestan i obrazovan narod može činiti dobro i sebi, i drugima, i biti odan zajedničkoj domovini, kralju i zakonitoj vladi, a iznad svega svojoj veri kršćanskoj." Kalor Milodanović je urednik i vlasnik ovog lista, a suvlasnik i njegov mecena je poznati srpski veleposidnik kraljevski poštar Boško Vujić, pomagač mnogi bunjevački akcija. Pošto je list imo tako narodno i opštejugoslovensko obilužje, izvrgnut je progonima i na kraju zabranjen, a Milodanović je pobigo u Srbiju.

U dogovoru sa biskupom Antunovićem, učitelj Mijo Mandić (1857-1945) pokreće u Kaćmaru (danas Mađarska), zabavni i poučni misečnik ***Neven,*** 15. januara 1884. godine, iako je I. Antunović želio da to bude dvonidiljnik. List je bio naminjen Bunjevcima i Šokcima i neprikidno je izlazio do 1914. godine, al je povrimeno menjo podnaslove. Od 1913. postaje list za politiku, gospodarstvo, zabavu i pouku, ali izlazi samo do 1. avgusta 1914. Posli I svitskog rata, javlja se ponovo isti naslov, 1918. godine, ali to je dnevni list od 1918. do1923, a zatim nediljni ***Neven***, koji nema više ništa zajedničko sa Mandićevim Nevenom.

Zahtivi u programskim napisima ovog vrlo važnog bunjevačkog misečnika srodni su ostalima: obrazovanje na maternjem jeziku uz pomoć književnosti i novinarstva, a sve u kršćanskom duhu. Članci će biti, naglašava Mandić, iz oblasti istorije, književnosti, pedagogije, zdravstva, poljoprivrede, pčelarstva, trgovine, školstva i opštinski poslova. Bunjevci triba da podrže ovo glasilo, ističe glavni urednik, ako se ne stide svog imena i porekla, kao i „bunjevačkog ilirskog naričja". Borme je i onda bilo takvi Bunjevaca, koji su se stidili svog paorskog el skromnog porikla, svojeg ikavskog govora, možda nane i baće koji nisu školovani u Beču il Budimpešti, pa su ti Bunjevci radije divanili mađarski, neg svoj maternji jezik. Saradnici lista ***Neven*** bili su bunjevački velikani: Mijo Mandić, braća iz svećeničke familije Kujundžić, Ante i Ivan Evetović, Stipan Grgić, Mladen Barbarić, Šandor Rajčić, Joso Prćić i drugi. Zato je list prava riznica podataka o Bunjevcima i čuva se u Gradskoj biblioteki u Subotici i u Narodnoj biblioteki u Beogradu.

Prvi bunjevački list u Subotici koji je nosio naziv ***Subotičke novine*** pojavio se 1893. godine kao nediljni list za misne opće stvari, prosvitu, zabavu i gazdinstvo, a od 1896. do 1898. kao glasilo za politiku, prosvitu i privredu. Vlasnik i odgovorni urednik novina bio je srpski rodoljub i saradnik Bunjevaca, Mladen Đorđe Karanović, koji je tražio bunjevački jezik u škulama, crkvama i opštinama, što je i po ondašnjem mađarskom Ustavu bilo zagarantovano pravo, ali samo „na papiru". Pošto u Subotici u to vrime živi oko 40.000 Bunjevaca, oni zaslužuju da imaju bar jedan nediljni list, jer u isto vrime izlaze četri mađarska lista za manju polovinu stanovništva, navodi se u novinama. One su bile štampane u prvoj „slovenskoj" štampariji u Subotici, kod dr Dušana Petrovića, koji je takođe bio saurednik ***Subotičkih novina.*** U njima su objavljivani i samostalni prilozi za uskršnje i božićne praznike, a u nastavcima dilovi knjiga Dušana Petrovića, Ivana Ivanića i Sime Matavulja.

Kompleti ovog značajnog bunjevačkog lista čuvaju se danas u Biblioteki Matice srpske u Novom Sadu i u Gradskoj biblioteki u Subotici, a pojedino godište el broj u Gradskom muzeju. Zainteresovani čitaoci ji mogu tu pročitat u originalu.

U periodu izmed dva svitska rata izlazili su slideći bunjevački listovi, različiti po programskom i političkom opridilenju: već spominjani ***Neven,*** list „ slobode i narodnog jedinstva" (1918-1932) i povrimeno kao časopis (1935-1940); ***Narodna rič*** kao list Demokratske partije 1920. g.; ***Subotičke novine,*** list Bunjevačko-šokačke partije pod uredništvom M. Prćića i Blaška Rajića u periodu 1920-1941. sa prekidima; ***Zemljodilac,*** kao nediljni list Narodne radikalne partije, štampan ikavicom pod uredništvom Šime Rudića i A. Vidakovića Božana; ***Bunjevačke novine*** (1924-1927) kao nastavak lista Zemljodilac i ponovo od 1940. do. 1941. godine, štampane prvo ekavicom, a tek posli ikavicom; kao „jedini pravi bunjevački list" izlazio je dvonediljnik ***Bunjevačko žackalo*** (1940), pod uredništvom Grge Prćića i Geze Sekelja.

Omladinski književni časopis ***Bunjevačko kolo*** (1933-1936) okupio je u Subotici više mladi stvaralaca i studenata: J. Mikića Spartaka, F. Bašića, L. Stipića, J. Šokčića, ali su ga najviše ispunjavali sami urednici: Balint Vujkov, Marko Peić i Blaško H. Vojnić, koji za časopis kaže da je gajio napridne ideje i zastupao slobodu umitničkog stvaralaštva, zbog čega je stalno napadan. U njemu je objavljeno više bunjevački narodni pripovidaka koje su onda prikupljene na terenu i tako spašene od zaborava. Bunjevački književnici sarađivali su i u časopisima ***Glas*** (1938-1939) Lazara Stipića i ***Književni sever*** (1925-1935), pod uredništvom Milivoja V. Kneževića, koji se intenzivno bavio bunjevačkom narodnom književnošću, etnologijom i istorijom, što je dokumentovano u štampanoj **Bibliografiji Književnog severa,** autora Eve Bažant i N. Bašić Palković, 1999. godine.

Posli Drugog svitskog rata, Bunjevci su naredbom nove komunističke vlasti pripisani u Hrvate (vidi ***Bunjevačke novine***, 2003), te nisu imali svoji novina sve do 1993. kada se 16. decembra pojavljuju nove ***Bunjevačke i šokačke novine*** u izdanju Bunjevačko-šokačke stranke u Subotici. One su izlazile do 1995. Nakon toga izlazi misečnik za nauku, kulturu i književnost, pod naslovom ***Bunjevačke novine*** u izdanju Bunjevačke matice sve do 2004. godine. Novo informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine ***Bunjevačke novine,*** izlazi od jula 2005. do danas u izdanju NIU „Bunjevački informativni centar" u Subotici, koje popunjava dugogodišnju prazninu u informisanju Bunjevaca, sad već priznati pripadnika nacionalne manjine u Republiki Srbiji.

Da zaključimo: prvi bunjevački listovi koji su se pojavili u drugoj polovini XIX vika odigrali su važnu ulogu u podizanju i razvijanju nacionalne svisti Bunjevaca, u vrime kad su bili izloženi najjačem odnarođivanju i nepriznavanju. Odma posli nji, uslidili su i prvi kalendari, knjige i rični, pa je tako bunjevačka usmena i pisana rič opstala do danas u svom izvornom i lipom obliku! Sačuvajmo je za buduća pokoljenja!

Nevenka Bašić Palković

JEDANAJSTA TAVANKUTSKA PASULJIJADA

GRA SE KUVA A ŠUNKA SE ČUVA

• Ovogodišnja pasuljijada je jedanaesta po redu održana u Tavankutu • Ko i raniji godina ona je humanitarnog karaktera • Nuz miris pasulja čule su se tambure i igrala se kola

Pasuljijadu je otvorila Gorica Vuković, isprid Udruženja žena iz Tavankuta. Da bi se kasnije i sama priključila kuvanju pasulja na makedonski način, al van konkurencije.

Na pasuljijadi su učestvovala četrdeset dva takmičara. Triba napomenit da su učesnici stigli iz svi krajova Srbije, jedan iz Madžarske i simpatični gospodin Heinz iz Giessen-a, Nemačka. Nemac je kuvo odlično srpski pasulj, al ovaj put nije zapržio ko što to oni znadu.

Žiri u sastavu od tri člana: Halasović Katarina, Pokornić Branko i Stupar Mirko, doneli su jednoglasnu odluku i proglasili pobednike. Prvo misto osvojila je Katica Bedeković iz Tavankuta, drugo misto Ilija Đorđević iz Sombora a treći je Marko Zvekan iz Bajmoka. Lično sam probala pasulj trojice momaka (ekipa iz suda), bio je žestok, oštar pravi muški. Žiri je baš to zamirio takmičarima, jel je kažu, pasulj prost i jednostavan i tako ga triba kuvat.

Kulturni program bio je lip i zanimljiv. Ugođaj su priredili članovi Kulturno umitničkog društa Jedinstvo – Eđšeg iz Bajmoka, virtuozno je na harmoniki sviro i Darko Letić.

Katica Marganić kazivala je svoje stihove a gošće članice amaterskog društva iz Niške Banje pridstavile su se skečom, koji divani o njevim lokalnim naravima.

Sve je proteklo lipo i prijatno. Učesnicima i sponzorima organizator je podilio zafalnice.

Mišljenja sam da je sve zdravo lipo zamišljeno, al nedostaje još tušta tog da bi ova manifestacija prirasla, u na primer pravi brend Vojvodine el Srbije. Slabo je mediski propraćena, kogod da se stide pasulja, nedostaju i gosti sa strane. Tu najviše mislim na one koji se odmaraju na Paliću el Subotici. Treba ji izvest iz hotela i pokazat kako živi vojvođansko selo, a to bi mogla uradit Turistička organizacija. I ekonomska strana bi mogla bit uključena, na pasuljijadi bi poljoprivrednici mogli prodavat svoje proizvode, slamarke i svoje suvenire, a i reklamni dio sa majicama i kačketima cigurno bi dobro prošo.

Sve čestitke dajem vridnim ženama Tavankuta, koje ovo rade jedanaesti put, nuz vrlo slabu podršku okoline. One to zaista rade pomoću štapa i kanapa, al od srca.

Tekst: **Sofija Gerdijan**
Fotografije: **N. Džmura**

SVETILIŠTA SVETE ANE – BUNARIĆ

• Proštenje na Bunariću je uvik poslidnje nedilje avgusta miseca. Tamo iđe zdravo tušta svita. Običaj je da se umiju i piju vode s tog izvora

Sveta Ana je mater Blažene divice Marije. Sveta Ana i njezin čovik Joakim su bili zdravo pobožna čeljad, samo što nisu imali dice. Stalno su Boga molili da ji blagoslovi da dobiju dite. Bili su već malo u starijim godinama kad njim je molitva bila uslišana i rodila njim se curica kojoj su dali ime Marija. Ona je jedino rođena brez grija od sviju žena na svitu. Njezin rođendan slavimo 8. septembra i zovemo ga Mala Gospojina. Ona je bila ponizna, uvik se Bogu molila i cio život ništa nije sagrišila. Ko mala s roditeljima, a kasnije i sama radila je kućne poslove. Znala je presti i od tog je živila.

Kod nas je Marijino svetište na Bunariću. Pripovida se da se Gospa ukazala u snu jednoj bolesnoj divojki koja je već bila na samrti. Sutradan kaže ocu, da joj je Gospa pokazala izvor u ritu i kazala da se umije i napije te vode pa će ozdravit. Otac je odvezo tamo i ona je oma pripoznala misto di je izvor, pa se umila i napila vode i ozdravila. Čerez tog je 1893. godine podignut križ na ovom izvoru, a Bunarić ko sveto misto se spominje još zdravo prija tog datuma.

Ona je rodila Isusa spasitelja svita. Marijini svetišta ima po cilom svitu. Kad je uznešena u nebo ona se ukazivala pojedinima. Uvik je bila u bilom ruvu, oko struka je imala plavi pojas a u ruki je držala očenaše i kazla da mole krunicu. U Lurdu se ukazala Bernadici, jednoj sirotici kojoj je kazala da se moli Mariji divici. Proštenje na Bunariću je uvik poslidnje nedilje avgusta miseca. Tamo iđe zdravo tušta svita. Običaj je da se umiju i piju vode s tog izvora. Kadgod su naši preci išli iz daleka na zaprežnim kolima a nosili su i dicu. Konje ispregnu u ladu, ponesu šta će ist i tu ostanu do pridveče. Prija podne

su svete mise, a posli podne su molili krunicu i pivali svete pisme. Virnici su se u svakoj nevolji obraćali Blaženoj divici Mariji. Na Bunarić su nosili dicu i bolesnike. Ima koji su iz daleka išli pišice na sveto misto, a ima koji su klečećki obalazili okolo, a drugi su se obećali na tri mlade subate otić na Bunarić. Mlogima je molitva bila uslišena pa su ozdravljali od svoji nevolja.

Kadgod je bila samo mala kapelica di se držala misa, a svita svudan okolo po travi. Još bi mladima kazala da se u nevolji obrate za pomoć Blaženoj divici Mariji, ko majki a ona će nji razumit i uslišit molitvu i čuvat ji od napasti i grija. **A. V. K.**

POSITA IMANJU IVANA I ANTUNA KOPILOVIĆA NA OBRONCIMA TELEČKE VISORAVNI

SALAŠARI S PLEMIĆKOM TITULOM

Na petnajstom kilometru puta od Sombora prema Subotici, tačno kod oznake na putu broj 74, gde postoji skretanje udesno zemljanim putom, u dužini od 300 meteri poslagalo se desetak salaša. Med njima je i salaš braće Ivana i Antuna Kopilovića. Oni svoje staračke dane provode u mirnom i idiličnom životu na južnim obroncima Telečke visoravni.

Ivan Kopilović (1942) je penzionisani radnik somborske firme Rade Končar – Elektrouređaji, a svoj radni vik proveo je u firmi ko električar-elektromonter, veći dio na terenima po ciloj bivšoj Jugoslaviji. Zajedno sa bratom Antunom (1946), zemljoradnikom, ima oko devet jutara zemlje, na kojima siju žito, kuruz, po potribi i zob, nuz polak jutra bašče i avlije u kojoj drže svinje, koze. Kadgod su imali i sitnu živinu, kaže Ivan, al stradavala je od lisica, tako da je više i ne drže.

Razlog posite Ivanu Kopiloviću, zajedno sa njegovim kadgodašnjim radnim kolegom Antonom – Antikom Hubaijem, bio je razgovor na temu: salaši kadgod i sad, koji je, nusput, otkrio mnoge dotleg nepoznate detalje iz Ivanovog života.

Ovo misto di je moj salaš zove se Zadružna duž. Kadgod, za vrime carice Marije Terezije bio je naziv Garaš Dil, el Baraševićeva duž. Ne tako davno na ovim prostorima bilo je oko 500 salaša, al su svi oni opustili zbog nedostatka struje. Tek 1965. godine, kad sam otčo u vojsku, u Celje, dobili smo monofaznu struju.

Ivan kaže da se kadgod na salašima zdravo lipo živilo, radili se seljački poslovi. Posli žetve pravili smo Dužijancu, održavali stare bunjevačke običaje, išli na igranke u selo, najviše u obližnji Svetozar Miletić, muzike je bilo, veselilo se – jednom ričju družili se**. Sad je sve ništa zatajilo. Običaji se polagano gase, došo je televizor, i čerez njega su se ljudi otuđili jedni od drugi. Kadgod je na salašima održavano i puno balova, tako što bi jedan salaš iznajmili, obično dvi sobe, a onda se igralo i pivalo sve do zore,** s tugom se prisića svoji mladi dana. **Imali smo u jesen Grožđe bal, zatim Narandž (Pomorandža) bal, Kokica bal, Marinsku večeru – što je bila društvena večera ovdašnjeg konjičkog kluba. Oblačili smo se u bunjevačke narodne nošnje, a nijedna igranka nije mogla proć brez tamburaša –** s tugom se sića mladi dana.

Elizabeta Budač, ćerka Ivana Kopilovića, sa sinom Atilom, u bunjevačkoj narodnoj nošnji staroj više od sto godina, koja je prinošena s generacije na generaciju i ljubomorno čuvana čak i od očivi javnosti. Svitlo dana ugleda samo u izuzetnim prilikama, ko što je izložba u Svetozaru Miletiću

Na pitanje kako to izgleda danas Ivan nam je kazo: **„Danas je sve drukčije, stari običaji se ne poštivaje, zapadna „džuboks muzika" je uvelike uzela mava. Kagod su se zvuci tamburice razlegali po salašima i s ove strane Banje".**

Dalje nas divan s Ivanom vodi do zanimljivog podatka iz knjige Ante Sekulića: „Bački Bunjevci i Šokci", (1989. Školska knjiga, Zagreb), u kojoj doslovce, na strani 154. stoji da su 6. maja 1690. godine izdati plemićki list i grbovnica porodici Barašević što je divojačko prizime Ivanove majke. Ova porodica pokrenila je i parnicu zbog plemstva, što je zabiluženo u popisu Bačko – Bodroške županije 1. marta 1700. godine. No, Ivan se svojim plemenitim poriklom ne fali, al kaže da će to plemstvo rado ostavit svojem unuku Atili u naslidstvo, koji je nuz njeg bio dok smo ovaj divan pravili.

Naš sagovornik Ivan Kopilović je zanimljiv po još koječemu. Već dugački niz godina, tačnije od 1958. godine, kad je bio član somborski radio amatera, bavi se izumima i inovatorskim radom.

(nastavak u sledećem broju)

U OKVIRU SOMBORSKOG LITA

ETNO VEČE U KAFEU KLOK

U okviru Somborskog lita u kafeu „Klok" u Somboru održana je zanimljiva modna revija, pod naslovom „Etno veče nekad i sad". U prvom dilu revije nastupile su članice GKUD Ravangrad, iz Sombora, koje su bile obučene u originalne narodne nošnje iz Sombora i okoline, s kraja devetnajstog i početka dvadesetog vika. Med prilipim nošnjama, koje su kadgod davno nosile somborske divojke kod izlaska u varoš, a koje su sve privatno vlasništvo, veliku pažnju izazvale su tri bunjevačke nošnje.

U drugom dilu revije viđene su divojke u haljinama u etno stilu, kreacije modnog butika Prestiž, iz Sombora.

Milorad Blažić

LIPOTA LJUSKURE

Ovi dana pozvali su me da deklemujem svoje pisme u Gerontološkom klubu „Centar I" na otvaranju izložbe radova od ljuske. Cila izložba, sa svim cvitnim aranžmanima i ikebanama, ko da je divanila da se vrime mož tako korisno i lipo ispunit.

U toj gužvi sustrila sam Tezu Beđik, poznanicu koju nisam vidila više od 20 godina. Susrit mi je bio još draži kad sam čula da je ova izložba baš njezina i njezine drugarice Stojanke Anđelković. Kad smo se poslidnji put vidile ona je radila u „29. novembru" i, kako kaže, kad je ostala brez posla, oma se latila drugog posla, i sad radi ukrasne predmete od ljuske.

Ljuskuru, kaže Teza, **nabavim u svojem rodnom Tavankutu kod brata, a sve ostalo ja proizvedem i uzberem u mojoj bašči. Za rad mi triba suvo cviće, kore od drveta, artičoka (koja služi i ko lik), grančice. Dosta vrimena provedem dok sve ne pripremim, ofarbam, isickam, osušim, a onda, u tom dođe i noć koja je baš inspirativna.**

Dok njezina familija spava, Teza sklapa ikebane, prilipe bukete koje, kako kaže, rado poklanja prijateljima na njevo zadovoljstvo, a dotekne i za prodaju.

Čovik mi pomaže, kaže sagovornica**, u skupljanju materijala. Ima ode na izložbi jedna slika čiju ramu sam od barske trave sama napravila, i naravno sve ono što čini sliku.** Teza i Stojanka su se učlanile u Gerontološki klub „Centar I". Oma su imale izložbu i postale članice slamarske sekcije. Nji dvi su dokaz da mašta mož svašta, pogotovo kad je čovik vridan, a ako nuz to još ima i umitničkog talenta onda se ima šta i pokazat drugima.

M. Horvat

U ORGANIZACIJI UDRUŽENJA GRAĐANA „BUNJEVAČKO KOLO" ODRŽANA

DUŽIONICA 2007 U SOMBORU

U organizaciji Udruženja građana „Bunjevačko kolo", iz Sombora, u nedilju, 5. avgusta, organizovana je centralna bunjevačka manifestacija pod nazivom „Dužionica 2007".

Manifestacija, koja je okupila veliki broj učesnika, al i gostivi, započela je u ranim jutarnjim satima isprid restorana „Fijaker stari", di se nakon okupljanja risara, fijakerista, al i mnogobrojni gostivi iz Subotice, Bajmoka, Bačke Palanke i drugi mesta, povorka na čelu sa konjanicima uputila somborskim vincima. U povorki su učestvovali, kao risari i risaruše, članovi i članice GKUD Ravangrad, KUD Sombor, i gosti KUD Kosta Abrašević, iz Bačke Palanke.

Po dolasku u crkvu, cila povorka, pridvođena bandašicom Suzanom Sekulić i bandašom Slobodanom Matarićem, prisustvovala je svetoj misi u crkvi Svetog Stipana u Somboru poznata ko Karmelićanska crkva. Oltar crkve bio je izvanredno lipo okićen, a svetu misu prid učesnicima manifestacije, al i brojnim virnicima, služio otac Bernardin. Virnicima se nije obratio sa propovidi o novom i starom žitu, već o najvećoj životnoj filozofiji – smislu života. Njegove riči bile su pravo umivanje svačije duše, koja je tila privatit riči:

„Vridite ne onoliko koliko imate, već kaki ste!" Ponosan je bio svaki Bunjevac na toj misi, jel isprid oltara se vijorila bunjevačka zastava, a zvuci s orgulja davali su cilom trevljanju veličanstven utisak. Svetoj misi prisustvovo je i čuveni somborski slikar Sava Stojkov.

Nakon svete mise učesnici „Dužionice" primljeni su u svečanoj sali Skupštine opš-

tine Sombor, kod pridsidnika opštine dr Jovana Slavkovića. Nakon govora počasnog pridsidnika UG „Bunjevačko kolo" Đure Bošnjaka, posvećeni kruv od novog žita pridat je čelnom čoviku opštine Sombor, nuz pomoć bandašice Suzane Sekulić i bandaša Slobodana Matarića. Po izlasku iz svečane sale prilipog županijskog zdanja, na platou isprid ulaza odigrano je čuveno „Bandašicino kolo", u kojem su, poneseni svirkom i pismom čuveni „Bereških tamburaša", na čelu sa šefom Markom Lerićem, učestvovali i brojni Somborci.

Na samom kraju, zvanični dio manifestacije, koja je ove godine, od reosnivanja UG „Bunjevačko kolo", održana po sedmi put, okončan je na mistu na kojem je i počo, u kadgod kultnom mistu Somboraca - restoranu „Fijaker stari". Ode su ovogodišnjem bandašu i bandašici, iz rukivi Đure Bošnjaka, počasnog pridsidnika društva, uručene umetničke slike, koje su nastale na jednoj od likovni kolonija, koje su i raniji godina bile sastavni dio ove manifestacije. Bandašici je pripala slika Suzane Mrkić, slikarke iz Kule, a bandašu slika Radeta Dragnića, slikara iz Gakova.

U pratećem dilu manifestacije, koja je održana u znak završetka žetveni svečanosti u Somboru, učestvovale su i članice slamarske sekcije udruženja, pod rukovodstvom Stipana Budimčevića, ko i njeve gošće iz slamarske sekcije „Lusa", iz Subotice, koje su svoja prava mala remek dila od slame izložile znatižejnim pogledima gostivi, al i učesnika „Dužionice 2007".

Pokrovitelji sedme po redu manifestacije „Dužionica 2007 bili su: Bunjevački nacionalni savit, Opština Sombor, Pokrajinski sekretarijat za upravu, propise i nacionalne manjine, Pokrajinski sekretarijat za kulturu i obrazovanje i Ministarstvo kulture Republike Srbije.

Među mnogobrojnim gostima „Dužionice 2007" bili su, izmed ostali: Nikola Babić, pridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita, Đurđa Skenderović, pridsidnica Izvršnog odbora i član Bunjevačkog nacionalnog savita, Nikola Vizin, sekretar Bunjevačkog nacionalnog savita, Ivan Skenderović, podpridsidnik Bunjevačke matice i mr Suzana Kujundžić – Ostojić, direktor i glavni i odgovorni urednik „Bunjevačkih novina". Dužionici je prisustvovala i dr Mladena Prelić iz SANU, Etnografskog instituta radi istraživanja o bunjevačkim običajima.

Na kraju, riči prvog čovika UG „Bunjevačko kolo", Josipa Jocike Bošnjaka, slikovito divane o uspišnosti ove manifestacije koja je pobudila i veliko zanimanje somborske javnosti al i medijske javnosti: **Ova 2007. godina je od izuzetnog značaja za Bunjevce, jel smo po prvi put „Dužionicu" održali u crkvi Svetog Stipana – Karmelićanskoj crkvi. Sama manifestacija je izuzetno dobro organizovana, jako je uspila, održana u izuzetno svečanoj atmosferi. Posli svete mise, u izuzetno svečanoj atmosferi, imali smo prijem posvećenog kruva u svečanoj sali Skupštine opštine Sombor, di nas je primio dr Jovan Slavković, sa saradnicima. Nakon tog, održano je velelepno Bandašicino kolo, ko i vožnja fijakerima somborskim ulicama. Izuzetno sam zadovoljan samim brojom učesnika, ko i gostima, koji je po mojoj procini, bilo oko 250. Cilom toku održavanja manifestacije je dat akcenat na svečan ton i atmosferu i mislim da smo „Dužionicom" zadovoljni svi, i učesnici programa, ko i naši gosti.**

Milorad Blažić

NOŠNJA PROŠETANA CENTROM SOMBORA

• Pisma Zvonka Bogdana kaže „Nediljom kad se šetaš šuškaće na tebi svila”, a u Somboru tog avgustovskog dana i stvarno je šuškala • Prilika da se nošnje „proluftiraje”

Dužijanca 2007. godine, u Somboru, održana 5. avgusta, bila je prilika da se prošetaje i pokažu prilipe bunjevačke nošnje koje se čuvaje u šafunerima i s vrimena na vrime „proluftiraje”.

Maja Međaši ima, kako mi je kazla, petnajst i po godina. Uči za frizerku i već šest godina igra u folkloru. Voli pivat stare izvorne pisme. Nošnja na Maji bila je od kupljenog materijala na meter, a sašila je njezina mama. Ipak je lipo izgledala i podsićala na one naše kadgodašnje hireške.

Snežana Omaković (45), folklorom se bavi već 30 godina. U slobodno vrime piva a ni gluma joj nije strana. Na sebi je, tog 5. avgusta, imala nošnju staru priko sto godina. No, Snežanu od drugi žena iz-dvaja još štogod, a to je njezino zanimanje. Naime, ona je zaposlena u „Sombor putevima” di je šofer. Daklem radi pravi muški poso. Al o tom ćemo vam pisat u drugom broju više.

Ivana Butigan je đak Ekonomske škule ima 16 godina, a od tog već devet godina igra folklor, i ona voli pivat. Nošnja u koju je bila obučena pripada Gradskom kulturnom umetničkom društvu „Ravangrad” iz Sombora, a sve tri naše sagovornice i članice su tog društva.

Tako je nošnja po prilipom danu izmamila uzdahe, a slikari i snimatelji su se trudili da svaki detalj zabilože.

Marija Horvat

TIŠINA KOJA DIVANI

Slike od slame su prava remek dila, spretne ruke uz maštu prave suvenire ravnice. I „Lusa” iz Subotice na Dužijanci u Somboru

Na Dužijanci u Somboru isprid kafane „Stari fijaker” svoje slamarske rukotvorine izložili su članovi udruženja slamara Sombor, koji rade pri „Bunjevačkom kolu”. Divanila sam sa Ljiljanom Šokčić, penzionerkom i slamarkom, koja mi je kazla da udruženje postoji dvi godine, i da njim je pridsidnik Stipan Budimčević iz Svetozar Miletića.

Na evidenciji nas ima dvadeset i petoro, kaže Ljilja, **a aktivni deset. Najdraži motivi su salaši, cviće, čestitke za Božić i Uskrs. Sastajemo se i radimo u „Bunjevačkom kolu” jedared nediljno.**

Nije svedno kad se skuplja slama, pripovida nam Ljilja. **Prija žetve idemo na njive. Počimamo na Brašančevo i onda nediljno jedared idemo da skupljamo slamu, jel svake nedilje minja slama boju a to nam je zdravo važno. Slama od ječma je najbolja.**

Imali su ovi somborski slamari već nikoliko izložbi, al samo u Somboru. Zato se nadaje da će ić i dalje od svoje varoši, da pokažu lipotu radova u slami.

Svoj mini štand imale su i slamarke iz Subotice članice LUSE. Postoje od 1991. godine. Pridsidnica je Ana Jaramazović i imadu 25 članova. Jelenom Bedalov nam je kazala da se sastaju svake sride i rade pri Subotičkom udruženju penzionera. Za zadnju nedilju u avgustu planiraje koloniju, a u goste planiraje pozvat i slamarke iz Sombora. Kolonija je samo za one koji rade radove od slame, a mož se otić pogledat ako kogod želi. Jelena kaže da će možda na proliće imat obuku za zainteresovane za radove od slame. Na kraju sagovornica nam je kazala da su omiljeni i najtraženi motivi života na salašu, đermovi i salaši.

Ime za sve te slike bi moglo bit: tišina koja divani, jel slike od slame divane za sebe. Đeram ne škripi, vrata ne mož otvorit, a u nji su slamarke zatvorile svoju ravničarsku dušu. Pogledajte malo bolje...

M. Horvat

Slamarke iz Subotice

Slamarke iz Sombora

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE: DUŽIJANCA – VRŠIDBA

KRUV – DAR BOŽIJI

• Kruv od novog žita je zapravo zafala Bogu i smisao Dužijance

Dužijanca je kadgod bila svečana proslava završenog risa. Da se svati Dužijanca tribalo se upoznat kako se kadgod dolazilo do kruva koji je ljudima bio najvažnija rana i najveći Božiji dar od svi darova koje nam daje. Bunjevci su kruv zdravo cinili i poštivali. Kako bogataši, tako i oni malo siromašniji i brezemljaši. Kruv je bio svima zajednički, koji se spominje i u „Očenašu" – Kruv naš svaki dan daj nam ga i danas. Kruv se nikad nije baco, a ako je kome slučajno ispo na zemlju, komad el zalogaj kruva, on se uzme poljubi i kaže: „Bože mi oprosti, pa se onda da kokoškama, el drugom josagu da ga poide".

Ako se za koje čeljade tilo kazat kako je zdravo dobra el dobra, kazalo se da je dobar ko komad kruva i sotim je bilo sve kazano, ništa se više nije moralo falit ni nadomećat. Naši su preci radili i teže poslove od risa. Na primer: branje kuruza po vlažnoj jeseni, sičenje i vezivanje teške kuružne pa dizanje u klupe, ko i vađenje šećerne ripe ručno po ladnom i blatnjavom vrimenu, košenje trske po zaleđenom dolu i po snigu. Nikom nije ni palo napamet da kakogod proslavi svršetak tog posla.

Proslava je pripala jedino risu, a ne toliko zbog teškog posla, već zbog kruva od novog žita i to je zapravo zafala Bogu i smisao Dužijance.

Pismom su najavili gazdi da je ris gotov

Dužijanca se pravila na dan kad se pokosi žito, završi ris. Dužijancu nisu pravili siromašna čeljad, jel su oni išli radit kod veći gazda. Kako su lipo uradili ris, tako su smislili da završetak proslave svečano. Uvik su zgađali da ris završe malo prija podne. Bandašica el koja druga risaruša, koja je bila višta u tom, oplete od žita vinac i metne ga bandašu na šešir, a svi drugi se zakite vlatom žita i poljskim cvićom, što je izgledalo ko perlice. Pokupe svaki svoj alat i krenu na salaš u paru. Naprid bandaš i bandašica a za njima svi drugi risari i risaruše išli su pivajući da jave gazdi da stižu. Kogod od dice je izašo da njim otvori kapiju a prid salašom su ji dočekali gazda i gazdarica kao i sva druga čeljad i dica da vide taj velik događaj. Risari su se skoro u svim salašima slično pozdravljali: „Faljen Isus gazda, uradili smo ris. Imate toliko i toliko krstina, sve je urađeno u najboljem redu". A gazda je odgovorio: „Amen uvik! Fala Bogu na rodu a vama na poslu, sad ćemo svi imat kruva". Bandaš je s šešira skinijo vinac od žita i dao ga gazdarici, a ona ga unela unutra i obisila kod propeća, di je do sad bilo mlado zeleno žito, što je na Markovo posvećeno sad ga je skinila a vinac je bio simbol kruva od novog žita. Svi zajedno su užnali u ladu ispod ora. Sastavili su i više astala da mogu svi zajedno užnat. Najčešće se ila svečana čorba, meso, salata a ima di i prisnaca i malo vina.

Oko vršalice je radilo i po 20 čeljadi

Kad je prošla Dužijanca, žito se donelo na salaš i sadilo na guvnu u kamaru. Kod kamare se nalilo dva bureta vode, ako bi se slučajno zapalilo da se oma mož počet polivat da se vatra utrne. Mašina vršalica je išla od salaša do salaša i vrla žito. Kazan je vuko mašinu, a za mašinom boda, di je stojo kojikaki alat za kazan i mašinu, i bućuri s ruvom za čeljad da se mogu prisvuć jel kući su išli samo subatom. Na vršalici je tribalo jedno 20 pa i više čeljadi. Obično je gazda mašine bio bandaš, on je vodio brigu o mašini i o svemu da sve bude kako valja. Mažar koji je žito mirijo na maži, ranjač koji je stojo u udubljenju kasle, a dobošarka mu je davala snoplje žita s vlaćom otkrenutom na doli, ona je nožom rasikla uže, a ranjač ga je razvuko i spuštijo u bubanj. Snopljari su s kamare vilama bacali snoplje na kaslu. Kofari su na kolju nosili slamu na kamaru koju je dio jedan čovik. Sitnu i krupnu plivu su grabile i nosile da se sadije plivarke.

Na vršalici su radili obično mlađi ljudi i ženske i u poslu su se minjali, jel ne bi mogli izdržat da cio dan bacaju snoplje gori na kaslu, a ni da nose kolja slame. Zato ji je bilo više i svaki je tačno znavo šta triba radit i kad je smina da se smine.

Malo daje od guvna u ladu je bilo misto za pušenje. Tu su se malo odmorili i napili vode, dok opet ne bude smina u poslu. Ženske su nosile bunjevačko paorsko ruvo a na glavi su vezale natrag maramu, da njim se kosa ne upraši. Dobošarke kad su išle na kaslu skinile su keceljac, a suknje su više članjaka svezale uzicom, da njim viter slučajno ne zamane i sa žitom povuče u bubanj pa bi mogle nastradat.

Mašinari su se morali dobro ranit

Mašinare su obično ranili domaćini di se nađu u vrime ila. Znalo se unaprid di će kad vrć da znadu ispeć kruva i skuvat užinu. Di su manje kamare tamo su po dva domaćina dali zajedno jedno ilo. Za ručak je bilo kruva, slanine, kiseline, krastavaca i paprike, a za užinu paprikaš od pivaca, krumpir i kaka salata, gra s šunkom, a ako je bilo pečeno meso onda se kuvala i čorba. Petkom čorba od zeleniša i pogača s makom, sirom el s jabukama. Kod veći gazda di su vrli više dana obično su zaklali šilježe el šildana. Za večeru kako kad, mliko kiselna slanina el se kuvo kupus, jel tarana. Radilo se od vida do vida jel kad se počme smračivat ni se moglo radit. Mala užina se nije ila a večeralo se ranije. Spavalo se na polju na slami. Kad završe vršidbu, mašinu nakite zelenim granama od drača da se vidi kad iđu putom da je gotova vršidba. Mašina se odvuče kod gazde na salaš, a mašinari se raziđu svojim kućama.

Ana Vojnić Kortmiš

KUPITE LUBENICE

Niki dan vidim na ćoši prodaju vrižu. Stanem i gledam, lubenice i dinje u prikolici od auta, a na astalčiću „digitalni kantar". Lubenice velike, šarene i duguljaste, a dinje, ajd i liče na one naše od kadgod. Stojim ko ukopana, pita me žena „oćul dinju el lubenicu", a ja ništa. Ćutim, a sićanja, slike, ko album da listam – samo se ređaje.

I mi smo kadgod prodavali vrižu. Moj dida Lojzo sijo je jutro – dva, a bome i tri. Bila sam mala al dobro se sićam. Zdravo puno se radilo dok vriža ne stigne na kola, vagon el pijacu. Birala se zemlja na kojoj će biti vriža, da bude blizo salaša, da bude ona od jesenjeg oranja, pa da na proliće mož dobro spremit. Prvo se iznosilo đubre u razmaku na gromilice, onda su se velikim grabljama sa dva zupca vukli redovi da iđu upravo i da se ukrste po četri „kućice" na jednakom razmaku. Na tako spremitu njivu baćo, mama i druga mlađa čeljad velikim motikama kopali su „kućice", a za njima su išli oni koji su mećali đubre, navlačili sitnu zemlju i oblikovali „kućice". Sve se moralo radit brzo da se zemlja ne osuši jel slideći poso je bio da se posije sime koje je majka nediljama prije mećala da isklija i to od onog biranog. Sime se biralo od najslađi i najveći lubenica i dinja, pralo se u citki i sušilo u tepciji na gonku.

Lito je, vrime lubenica i dinja. Mriše na sve strane i mame davna sićanja, kako smo ji kadgod prodavali

Kad se vriža posije oko nje je bilo stalno posla. Ako pane kiša kida se kora da sime lakše iznikne, okopava se redovno da ne zakorovi. Pazi se na hrčkove i krtinu da ne podrivaje zemlju. I dok se vriža ne „zatvori" nađe se zgodno misto za kolebu. Dida na tragačama izgura kuružnju, slamu i drva za okvir. Začas namisti drva, nasloni kuružnju, i eto kolebe ko kuća od karata. Još poveže žicom ciglje pa pribaci priko da je vitar ne oduva. Unutra prostre slamu, a na nju opakliju. Okolo posije koje sime bundevice, blizo kolebe da ima di da se penje i po koje zrno suncokreta da bude lipče i veselije. U toj kolebi je cilo lito bać Vranjo, zvani Ferko bači, čuvo vrižu sa našim pulinima – Curom i Ciganom.

Ako je godina dobra one brzo rastu, vriža se pruža od kućice do kućice, cvita i zameće. I ne prođe dugo, tako se meni činil, a dida već iđe i nestrpljivo kvrca lubenice i nožom zagrebe po kori onu koja mu se učini da će biti skoro zrila.

Jedva sam čekala da počnu spremat kola, meću novu i čistu slamu, upregnu Sokola, a dida i ja kolima punim dinja i lubenica krenemo na pecu u Čonoplju. Čim uđemo u selo dida viče „lubenicaaaaaaaaa...", a ja sitnim dičijim glasom za njim. Narod izlazi iz kuća, a mi stanemo na srid sokaka i čekamo mušterije. Sve mora biti spremno – i kantar i oštar nož i pregače sa velikim džepom podilite na dvi prigrade za sitne i krupne novce. Ne prođe dugo, stignu i prve mušterije, gledaju, pitaju „pošto su?" i „jesul slatke?". „Slatke dašta" kaže dida, „to su lubenice iz Džina!" Oko podne kad već štogod prodamo, mene dida pošalje u mesaru i pekaru da kupim kruva i salame.

I tako do pridveče, kući se vraćamo obično veseli – još ako prodamo dobro, a i Sokol se raduje što iđe kući, pa ne triba ni kandžija. Ređaju se dani, pece i sela. Krnaja, Telečka, pa opet Čonoplja. Onda najedared stignu lubenice pa nisu više dosta paorska kola. Beru se za vagon, a majka Vita, dida i ja spremamo pletene kufere i krećemo u banju Daruvar da dočekamo vagon sa lubenicama i tamo prodajemo. Majka i ja budemo na stanu - blizo pece, ona kuva i iđe svaki dan na kupanje. Dida na peci prodaje, ja pomažem, a majka pridveče smini didu da se i on naspava, jel triba noćom bit budan i pazit na lubenice.

Tu majkinu smenu sam zdravo volila, nas dvi sidimo na hoklama, lubenica načeta i pokrivena providnim najlonom zbog zolja, a gosti u banji krenili u šetnju i na osvižinje lubenicama. Gospoje u šeširima i bilim rukavicama zastaju prid pijačnim astalom i kupuju krišku od 20 deka lubenice. Skinu rukavice, uzmu krišku u ruke, malo je odmaknu da se ne uflekaju, a lice umacuraju od uveta do uveta. Posli se obrišu, metnu rukavice i nastave dalje. Mi u čudu gledamo, tako štogod još nismo vidli. Pa ko još jide lubenice na deke, al Daruvar je „pojio" vagone i vagone lubenica na kriške i deke.

Jolanka Ivanić

Dida Lojzo i majka Vita u Daruvaru

NARODNI OBIČAJI IZ ŽIVOTA BUNJEVACA

MLADALAČKE ZABAVE

Mlad svit se uvik zabavljo, ma koliko teška vrimena bila u kojima su živili

Bunjevci su narod koji je sačuvo svoj divan, nošnju, viru i običaje koje nikad nisu odbacili da bi primili tuđe. Običaji su se vrimenom izminili. Za one što su bili vezani za svece danas se kaže da su starovinski. Mladi su se uvik zabavljali na svoj način kako njim je bilo omogućeno u teškim, pa i ratnim vrimenima. Veće svece su zdravo poštivali i slavili, pa se većinom išlo u grad na svetu misu, posli na Korzo, a uveče u bal. Cure su oblačile svečano ruvo na struk sašiveno, a na glavu su povezivale svilene marame na dva kraja povezane. Momci su oblačili svečana odila, bile košulje i poše, obuvali su čizme, a na igranki su mećali zvečke što je lipo zvučilo kad igraju.

Dvi mlade udate Bunjevke

Zabave poslindanom i svecima

Običnom nediljom se išlo prija podne u crkvu a posli podne su se pravila kola, igranka na salašima, na ledini di su obično svirala po dva svirca. Momci su u kolu davali dobrovoljni prilog novca i to je bila plaća za svirce. Zimi su se pravile skupštine i prela, a u korizmi loptanja i kokice, samo se nije sviralo, igralo ni pivalo.

Od 20 godina je počelo vrime curama za udaju, a momcima za ženidbu kad dođu iz vojske, a vojni rok je kadgod trajo od 2 – 3 godine, zavisi koji su rod vojske bili.

Cure su prija udaje spremale štafir. Šlingovale su košulje, dolnje suknje, midere i navlake bile salvetske i sefirske, tkale pregače i ponjavice. Sve je tribalo pripravit, jel nikad se ne zna kad će se pružit prilika za udaju. Kazalo bi se da je cura našla momka naspram sebe ako je iz dobre i ugledne familije, a gledalo se i koliko imadu lanaca zemlje. Kadgod cura nije kod momka išla kući na salaš, a divojkini roditelji nisu dozvolili da joj momak ulazi u sobu. Ako su se malo duže zabavljali curini roditelji bi kazali: „Ako se volite vinčajte se, el svaki na svoju stranu“. Roditelji su bili strožiji za mlade nek danas, a to je bilo za njevo dobro.

Prvo vojska, posli svatovi

Mladalački grija bilo je uvik

Mladost je uvik bila mladost, a krv nikad nije bila voda. Otkako je svita u svako vrime i u svima generacijama događalo se da dvoje mladi zaljubljeni zaneseni mladalačkim strastima urade što nisu smili uradit. I ako se nisu oma uzeli taki parovi se obično posli nisu ni uzeli. Kad je došlo dilo na vidilo, momkovi su krivili curu, a curini su krivili momka, a krivca zapravo nije ni bilo. Kadgod nije bilo kontracepcije, a Bunjevke katolkinje nikad ne bi ubile nerođeno dite. Dite je uvik bilo radost u kući, a curi su kazali: „Nemoj se udati za tog momka, jel nećeš biti srićna, da te volio oženijo bi te prija. Mi ćemo dite odranit, a ti traži drugu priliku. A i momak nije bijo srićan, jel su ga cure izbigavale”.

Pivalo se što je „na srcu”

Kadgod nije bilo automobila ni motocikla, a zdravo naritko je kogod imo i biciglu. Momci su u to vrime većinom išli na konjima jel nji je bilo u svakom salašu. Jašili su šorom i putom di ima cura da vide kakog dobrog konja ima. A cure su zapivale što su u srcu osićale. „Vidi majko, eno ga jaši konja biloga” el „Sinoć mi dragi dolazi s konjom mi cviće pogazi” i druge pisme. A momci su prid veče obično pivali bećarce. Ako cure nisu našle momka po volji za kojeg bi se udale, onda su obično kake tete, el strine, pa i mame išle u kolo da vide koji bi momak bio prilika za koju curu, što bi se kazalo, da izaberu zeta el snaju.

Ana Vojnić Kortmiš

U FOLKLORU OD DITINJSTVA

U prošlom broju Bunjevački novina cigurno ste zapazili naslovnu stranu. Kako i ne bi, kad su na njoj bili dvoje tako lipi i mladi čeljadi. Jevo, podivanili smo i s njima koju rič, čime se bave, šta vole...

Svetlana Sobin (21) studentkinja, imala je samo sedam godina kad joj je komšinica nafalila kako je lipo igrat folklor. Ta „fala" vezala je Svetlanu za KUD „Aleksandrovo" puni 14 godina. Sića se ona prve nošnje koju je obukla. Bila je na plave cvitiće, u njoj se samo igralo momačko kolo, a partner joj je bio Tihomir Vrbanović. **Nikad neću zaboravit**, kaže mi Svetlana, **kad smo išli na kampovanje na Palić u vikendicu fabrike „Mladost", a ja sam bila med najmlađima. Išlo se biciglama, al kad smo se posli 10 dana vraćali traktor nas je dono. Sve gume su bile izbušene el' bicigle pokvarene.**

Svetlana Sobin

Tihomir Vrbanović

Svako jutro smo imali trening, plivanje, trčanje, vežbali smo. Dolazili smo u varoš i to u „Spartak", di smo davali koncerte. Jedared smo igrali, a pivo je Zvonko Bogdan. Roditelji su samo jedared nediljno, i to vikendom, mogli doć u goste da donesu kolača, lubenice.

U divan se umišala Klara Takač koja njim je bila svima ko mama. **Što sam skuvala to se moralo poist. Roditelji su se čudili da dica kod kuće puno tog ne vole,** al borme kaže Klara, tamo su sve poili. **Kad se samo sitim,** nastavlja Klara**, kad sam pekla palačinte i mekike za nas 40. Dica su inače donela ležaljke od kuće, tako da su u jednoj sobi bile cure, a u drugoj momci.**

Svetlana na kraju dodaje, opšte nam roditelji nisu falili. Nismo tili doć kući bilo nam zdravo lipo. Za sve ove godine puno sam putovala s društvom, al te '95, '96. i '97. godine na Paliću se ne mogu zaboravit, kazla je Svetlana za kraj divana.

Tihomir Vrbanović – Vrba, njezin partner u igri, a i na naslovnoj strani, ima 28 godina i studira, a od 1990-te igra folklor u KUD-u „Aleksandrovo". Pitam ga kako se zainteresovo za igranje: **Dosta dice iz moje škule i sokaka počelo je igrat folklor, pa sam njim se i ja pridružio. Sad sam potpridsidnik društva. Nediljno trired imamo probe, jel kako kaže Vrba, za jedan koncert od sat i po triba baš dobra kondicija. Ponda ne triba zanemarit ni prisvlačenje, koje je sastavni dio svakog nastupa. Triba oko tri minuta da se promini nošnja, što je također odraz brzine.** S obzirom na ovaj divan, pitala sam ga šta misli do koje godine života mož bit folklorac: **Otprilike do 50-e el 55-e godine**, kazo mi je Tihomir. Sad je tu med najstarijim igračima, al njemu još triba dosta nastupa dok dođe do vremena kad se triba povuć. **Od svi igara najviše volim bunjevačke al i Banat je lip, i kroz njegovo izvođenje mož se pokasti dobar igrač,** razborito veli Tihomir.

Lipo ga je vidit takog stasitog i visokog dok igra, valdar mu otaleg i ovo prdačno ime - Vrba. Naravno, i za njega, kogod i za Svetlanu, lipča strana folklora je putovanje i druženje.

Obadvoje imadu puno slika, a u novije vrime CD-a, da ji podsićaju na te nezaboravne trenutke u folkloru, koji su njim ujedno, za sad, i najlipči u životu.

Marija Horvat

DOMAĆI JOGURT

Jogurt i kruv, el kako pecivo, i danas su omiljene namirnice za doručak. No, i naši stari su volili pit jugort, samo ne ovaj današnji, kupovni, već onaj što su ga sami opravili. U ovom broju Bunjevački novina dajemo vam recept kako da opravite domaći jogurt.

DOMAĆI JOGURT: Od po litre kiselne iscidit surutku. Uzet po litre prokuvanog mlika, oladit ga dobro, pa izmišat s kiselnom. Ovo je lipo pit kad su velike vrućine.

Domaći šajt

6 litara mlika osolit sa 1 kašikom soli. Dodat 2 deci sirišta, promišat i ostavit na kraj šporelja da se usiri. Kad se usiri surutku odgrabljat. Kad se surutka odgrabi, sir oblikovat ko valjak, uvit ga u gazu, pa dolnji kraj metnit na dasku, a gornji pripušit čistim kamenom da se stegne i oblikuje. Sutradan se skine gaza i metne na tacu da se suši na suncu i promaji. 7 dana se umiva sa surut-

kom i priokreće, a poklopi se sitom da ne bi došle muve na sir. Ovaj sir dobije okolo koricu. Zdravo je ukusan za ilo a mož se trenicat za nasuvo i za sendvič.

Tvrdi sir

6 litara mlika malo ugrijat pa nalit 2 deci sirišta. Kad se usiri još ga malo ugrijat pa surutku odgrabit i sir metnit u kaku manju labošku. Dobro ga rukama pripušit da se stegne i oladi, a sutradan ga isić na skriške, malo osolit, ostavit na ladno dva dana.

Ovaj sir se mož tanko isić pa pohovat s jajima i mrvicama, a mož se ist i tako u kriškama.

Topljeni sir

6 litara mlika malo ugrijat nalit 2 deci sirišta i malo soli. Kad se usiri salit u gazu da se iskapa surutka. Izvadit iz gaze pa ga u zdili do-

bro izmrvit i zakuvat da se izjednači. Uzet jednu tepciju pa po njoj rasporediti sir i metnit u lernu da se ugrije (a nikako da se ispeče). Kad se počme topit izvadi se iz lerne i savije u rolnu, zamota u gazu i ostavi da se ladi. Sutradan se skine gaza a sir isiče na skriške. Ovaj sir je ukusan a lipo izgleda da se poslaže na pladanj.

Tučeni sir

6 litara mlika ugrijat pa ga usirit sa domaćim sirištom. Procidit ga

od surutke, a sutradan isić na skriške, osolit i poslagat u kačicu za sir. I tako redom mećat dok se kačica ne napuni. Kačice su imale štrof s čim se sir stezo da bude tvrd. Kad odstoji jedno vrime tako stegnut sir sazrije, pa se onda izvadi iz kačice i opere u ladnoj vodi da se spere so. Sir se metne na bili čaršap da se voda iscidi. Sir se samelje na mašinu za meso pa se opet metne u kačicu i dobro sabije. Ovaj sir se spremo za Korizmu i post.

Ana Vojnić K.

OSVRT NA KNJIGU „OSOBNA IMENA, PREZIMENA I NADIMCI BAČKIH HRVATA" ANTE SEKULIĆA

PONOVO O IMENIMA

Taman sam pomislio da sam svojim osvrtom na lična imena u knjigi Ante Sekulića „Rječnik govora bačkih Hrvata" završio ovu temu, kad jeto ti jopet još jednog plagijata, pripisa knjige koja se zove „Osobna imena, prezimena i nadimci bačkih Hrvata", istog „naučenjaka".

Ovu njegovu najnoviju knjigu u „duetu" su objavili:

- Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost" Ivan Antunović"iz Subotice, i
- NIU „Hrvatska riječ" iz Subotice.

Urednik ove knjige je gospodin Milovan Miković, koji se javlja i kao recenzent (Jakov Basch), lukavo sakriven pod svojim drugim imenom - pseudonimom.

Knjiga je odštampana u svega 500 komada, bar tako piše na odštampanom impresiumu na poslidnjoj strani.

I za ovu knjigu možem ponovit sve ono što sam kazo i napio povodom mog ranijeg osvrta koji je objavljen u „Bunjevačkim novinama" br. 23 od maja 2007. godine.

Ova knjiga je čist pripis knjige „Imenoslova bačkih Bunjevaca" autora Marka Peića i Grge Bačlije, koja je izdata prije 13 godina (1994.) u izdanju „Obnoviteljske bunjevačke matice".

Kako pak čitam u uvodniku autora plagijata „pristupne misli i načela" kao i u „završnim mislima" Ante Sekulića, nema vrimenskog navoda i literature u popisu kada je ovo svoje „čedo" završio u „svojoj znanstvenoj" studiji koja ima sve atribute sridnjovikovne pripisivačke „Resavske škule" crkveni knjiga u srpskim manasitirima koje su pripisivali kaludjeri.

Pisac ove knjige „huncutski" podmeće svoje „kukavičije jaje" i u popisu literature i knjigu" Imenoslov bačkih Bunjevaca" meće na poslidnje 24 misto u popisu literature, kako se ne bi primetilo da je on gradju za knjigu prikupijo prije 1994. godine za ovo njegovo „naučno" izdanje.

No pođimo redom, od „osobnih imena", koja nam pisac u knjigi prikaziva:

- Abram - muško ime biblijskog karaktera ne spada med bunjevačka imena,
- Ada - žensko ime nije primereno kod Bunjevaca,
- Adamko - muško ime više mriši na deminutiv i izvedenicu od imena Adam,
- Ambroz - muško ime od Ambrozije, niko se tako kod Bunjevaca ne zove,
- Ambruš - muško ime koje vodi poriklo od Ambrozije, takodje nije svakidašnje za Bunjevce,
- Andriško - muško ime deminutiv od imena Andrija,
- Atuna - muško ime, koje se javlja isključivo kao nadimak od imena Antun i ono se ovako nije bilužilo u matičnim knjigama,
- Bajan - muško ime od imena Babijan , više je tepajuće kojim se osobe imenuju u kućnom divanu,
- Branko - muško ime nije narodno ime kod Bunjevaca,
- Barša - muško ime od Bartul, Bartolomej takođe nije pravo Bunjevačko ime,
- Bartuš - muško ime (Bartolomej, Bartul) više naginje na mađarsko ime,
- Cvijan tj. Florijan je više nadimak kojim se takve osobe zovedu,
- Dane - muško ime tj. Danijel nije bunjevačko (eventualno dolazi uobzir kao Dančo),
- Daša i Dašo takodje nisu prava bunjevačka imena,
- Đulka - žensko ime tj. Julije, autor meće medju muška imena,
- Ferčika - muško ime je deminutiv od imena Franjo (Vranje) i više priliči Mađarima,
- Franco - muško ime tj. Franjo je nepoznato,
- Frane - muško ime tj. Franjo nije bunjevačko,
- Gašpar - biblijsko ime Bunjevci nadivaju kao Gašo, Gajo i sl.,
- Guta - muško ime tj. Auvgustin (Gustika, Gusto i sl.) više sleduje u nadimke,
- Ivać - muško ime tj. Ivan nepoznato,
- Janika - muško ime tj. Ivan više sliduje Mađarima, a kod Bunjavaca, Janko,
- Lajoš - muško ime tj. Ljudevit, Lajčo je više mađarsko ime ,
- Lazica - muško ime je deminutiv od Lazar, Lazo,
- Lučina - muško ime od Luke ,
- Lukica - muško ime deminutiv od Luka,
- Maksim - muško ime srpskog porikla,
- Markan - muško ime tj. Marko više idje kao nadimak,
- Markuš - muško ime tj. Marko isto kao nadimak ,
- Matan - muško ime od Matija, nepoznato, više ko nadimak,
- Meroš - muško ime tj. Mero od biblijskog Melkior,
- Mikica- muško ime tj. Nikola, deminutiv,
- Mišo - muško ime (od Mihajla, Miško i sl.),
- Nuna - muško ime tj. Antun,
- Nune - muško ime tj. Antun nadimak,-
- Pajac - muško ime od Pavle, Pajo i sl.,
- Pićuka - muško ime deminutiv, od imena Stipan tj. Ištvan i više sleduje Madjarima ,
- Pejak - muško ime Petar kao nadimak,
- Radan - muško ime tj. Radimir nepoznato kod Bunjevaca,
- Radoš - muško ime od Radoslav nepoznato kod Bunjevaca,
- Rafo - muško ime od Rafaela,
- Rapo - muško ime tj. Rafael nepoznato kod Bunjevaca,
- Rudika - muško ime od Rudolfa, ne spada u bunjevačka imena,
- Rudan - muško ime od Rudolfa takođe nije bunjevačko,
- Sivara - muško ime od Silvester nema blage veze sa Bunjevcima,
- Šava - muško ime od Aleksa, Šandor, kod Bunjevaca se više kaže u izrazu „Šava i Pava",
- Šimica - muško ime, deminutiv od imena Šime i Šimon,
- Zako - muško ime od Zakarije, nije bunjevačko,
- Zlatan - muško ime od Zlatko, Aurelije nije bunjevačko, novijeg vrimena
- Žarko - muško ime nije bunjevačko.

Ženska imena:

- Anuška - žensko ime od Ana je deminutiv, više sleduje Madjarima,
- Ceja - žensko ime tj. Cila, Cilika , Cecilija, nepoznato sem kao nadimak
- Cinka - žensko ime od Cecilija takodje kao nadimak,
- Cuna - žensko ime tj. Cecilija, kao nadimak,
- Dragica - isključivo srpskog ime iz novijeg vrimena,
- Dunja - žensko ime novijeg vrimena,
- Đurkica - deminutiv od ženskog imena Julija, Julijana, Đula,
- Emuška - deminutiv od Emilija, Ema i sl.,
- Eržika - žensko ime od Emilija, Jelisaveta više sliduje Mađarima,
- Francika - žensko ime tj. Franciška, nije tipično za Bunjevce,
- Julča - žensko ime od Julija, nije bunjevačko,
- Juliška - žensko ime od Julija, nije svagdašnje,
- Maca - žensko ime od Marija , nadimak,
- Manduška - žensko ime od Magdalena, Manda, deminutiv koji više sliduje Mađarima,
- Margita - žensko ime od Margareta, Marga, više sliduje Madjarima,
- Nanča - žensko ime od Ana je nadimak,
- Nančika - žensko ime od Ana deminutiv,
- Nanika - žensko ime Ana deminutiv,
- Nina - žensko ime od Ana deminutiv,
- Pola - žensko ime od Apolonija nije bunjevačko,
- Sida - žensko ime od Isidora, Sidonija je srpsko ime ,
- Staka - žensko ime takodje nije bunjevačko,
- Šarika - žensko ime od Šarlota deminutiv,
- Tada - žensko ime od Tadijane, nepoznato kod Bunjevaca,
- Tereska - žensko ime od Tereza deminutiv i sl.,
- Tezica - žensko ime deminutiv od Tereza, Teza,
- Tonkica - žensko ime deminutiv, od Antonija,
- Vica - žensko ime od Viktorija, nije bunjevačko,
- Vituška - žensko ime od Viktorija više sliduje Mađarima ,

Za kraj, šta kast i za ovu knjigu koja se ne mož hasnirat u nauku i koja izvrće bunjevačko poriklo imena?

Bio bi red da nam pisac ove knjige, polak svojeg debelog honorara uplati na naše devizne račune, jel je oko 90 odsto svoje gradje pripiso iz naše knjige

„Imenoslov bačkih Bunjevaca".

Pisac ove knjige je već jedared uvaćen u književnom „pozajmljivanju" koju je O. Tomo Vereš, pokojni Dominikanac - „Bili fratar", raskrinko u njegovom osvrtu „Bunjevačka suma", ali izgleda da je to već smetnijo s uma pa opet nastavio po starom.

Grgo Bačlija, jedan od autora
„IMENOSLOVA BAČKIH BUNJEVACA" u zajednici sa g. Markom Peićem Subotica, 11. 06. 2007.

ŠAHOVSKI VELEMAJSTOR NIKOLA SEDLAK – OSVOJIO EVROPU

MED NAJBOLJI 100

Ritko kad imamo priliku objavit tako lip i važan rezultat, a da ga je postigo kogod od naše mladeži

Velemajstor Nikola Sedlak, od 15. do 24. juna ove godine boravio je u Arvieru (Italija) di je učestvovo na trećem pojedinačnom prvenstvu Evropske unije u šahu. Od ukupno 112 takmičara iz 21 zemlje, velemajstor Sedlak je osvojio turnir! To mu je donelo 13,3 rejting poena i samim tim Nikola ulazi med 100 najbolji igrača na svitu, jel mu je rejting 2606. Ipak, naziv i tutulu prvaka sa ovog tunrira pono je drugoplasirani Italijan Godena Michele, pošto se naš velemajstor takmičio van konkurencije – ko gost.

Sve se izdešavalo na brzinu, neočekivano, u roku od dva dana sam bio u Italiji. Inače, volim promine, kada se stvari dešavaju iznenada. Pa, tako i ovaj turnir. Još mi se nisu redovno slegle misli, a ja sam već bio na turniru, a ubrzo ga i osovjio. Pošto sam bio drugi po rejtingu, nadao sam se plasmanu među prva tri takmičara, a potajno sam maštao i o prvom mestu. Što mi se i ostvarilo.

Po prvi put...

Poslidnjih misec dana bilo mi je baš burno i dosad mi se još ovo nije desilo. Učetvovao sam na četiri turnira i odigrao 33 partije. Počelo je crnogorskim kupom di sam nastupao za crnogosrku ekipu „Mimoza" iz Tivta. Bili smo ekipno drugi, a ja sam obadve partije dobro odigrao. Zatim je usledio kup Srbije u Mataruškoj banji. Spartak je bio peti, a Ivanišević i ja smo bili najuspišnije prve tabele. U Sarajevu u Vogošći sam igrao u njevoj Prvoj ligi Bosne i Hercegovine za ekipu Tušanj iz Tuzle. Osvojio sam solidnih 50 posto. Kada sam stigo kući i kada sam mislio da ću imati dužu pauzu, uslidio je poziv koji se ne odbija – Italija.

Spominje se i reprezentacija?

Zafaljujući ovoj pobidi i rejtingu 2606, ponuđeno mi je misto u seniorskoj reprezentaciji, što se svakako ne odbija. Ovo će mi biti treći nastup za reprezentaciju. Ovoga puta očekuje nas Prvenstvo Evrope na Kritu u Grčkoj. Šah nam je poslednjih godina dosta napredovao. Mislim da bi bio veliki uspih kada bi se plasirali među prvih deset ekipa. Od 2 do 7. oktobra očekuju nas pripreme na Zlatiboru.

Ambicije...

Prezadovoljan sam dosadašnjim uspihom. Kada sam se odlučio da ću se profesionalno baviti šahom, znao sam da će biti dosta „žrtvovanja." Želja mi je bila da rejting bude preko 2600 i da uđem među prvih sto. To sam i do sada ostvario. Sada sam odredio sledeći cilj: pokušaću da osvojim još 50 rejting poena. Voleo bih da slideće godine uzmem učešće na Državnom prvenstvu za seniore i da ga u skorijoj budućnosti i osvojim. Ali, prija svega toga slidi Prva liga Srbije, di ću učestovati sa Spartakom. Prošle godine smo bili drugi u prvoj saveznoj ligi. Ove godine imamo jaču seniorsku ekipu (Nikola Sedlak prva tabla, druga Dušan Popović, treća Zoran Jovanović iz Hrvatske, četvrti Nikola Đukić iz Crne Gore, peta i šesta Dejan Leskur i Siniša Popov. Rezerva je Balint Nađ Heđeš iz Tavankuta), pa tako virujem da možemo biti među prve tri-četiri ekipe, a odmah potom putujem za Herceg Novi na Crnogorsku ligu.

Nešto interesantno...

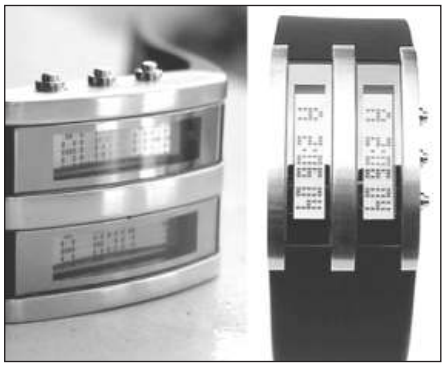
Prošle godine sam dobro krenuo i došao na neki solidan rejting koji me je opteretio. Slideća dva turnira sam doživio veliki pad, di sam izgubio dosta rejting poena – to mi je bio najteži momenat u karijeri. A povrh svega, baš u tom periodu sam najviše radio na sebi i na šahu. Nije bilo lako opet se vratit, smoći snage za dalje, ali uz podršku porodice, a najviše oca, uspio sam da sredim misli da se ne opterećujem toliko oću li uspit il neću. Sad se bavim plivanjem i stonim tenisom, naravno rekreativno, kako bi se u takmičenjima bolje skoncentrisao na mečeve.

Livia Tričko-Stantić

NOVOSTI U SVITU TEHNIKE

THiX RE

Putovanje po svitu samo po sebi je tušta posla, poslidnje što vam triba u takoj situaciji je sat koji čeka da ga vi naštimate na lokalno vrime. Tu uskače ThiX RE, ovaj sat ima dva paralelna LCD ekrana na kojima pokaziva koliko je sati tamo otkale ste krenili i tamo di ste naumili ić. Pored vrimena, sat vam mož pokazat datum i još niz korisni informacija.

Kad vam ne tribaju dvi vrimenske zone, na jednom ekranu možte udesit da pokaziva samo datum, a na drugom sate. Sat ima i dodatne funkcije, štopericu i alarm, a otporan je i na vodu do dubine od 30 meteri. Ako sat poručite priko Interneta koštaće vas 140 dolara.

Iris Recognition Software 1.0

Zvaničnici japanske kompanije Oki Electronics najavili su da rade na razvijanju nove tehnologije za mobilne telefone. Pored otisaka prstivi, svako ima i unikatnu šarenicu oka, koju će registrovat softver instaliran na mobilni telefon. Da bi se telefon mogo koristit, telefon mora potvrdit da se prid njim nalazi autorizovana osoba, tj. registrovana šarenica oka.

U odstustvu adekvatnog oka, telefon blokira sve funkcije i bukvalno postaje bezvridan.

Da bi ovaj softver radio kako triba, telefon mora imat kameru od bar 2 megapiksela. Kod standradni telefona softver koristi određeni algoritam koji je specijalno opravljen za rad sa telefonima koji ne zadovoljavaju navedeni kriterijum. Ovaj softver će imat i podršku za Windows Mobile i većinu takozvani „pametni telefona", tako da je bezbednost na maksimalnom nivou. Za sad se još ne zna tačno kad će izać na tržište prva integralna verzija ovog softvera.

Casio Exilim EX-S880 (EX-Z77)

Svidoci smo sve veće popularnosti korisničkog materijala, bilo da se radi o video zapisima el fotografijama. Internet je pun tematski blogova i portala na kojima možete pridat svoje radove, podilit ji s drugima i dobit komentare. Kompanija Casio je ovaj trend priznala i uradila štogod po tom pitanju. Njeve nove kamere, po karakteristikama manje više sridnje klase, imadu i mogućnost slanja video zapisa i fotografija direktno na Internet! Na ovaj način računar ko posredni uređaj više ne igra nikaku ulogu.

Svako ko je prija probo svoje snimke podilit sa svitom, zna koliko je to bilo komplikovano i sporo. Ne više! Modeli Exilim EX-S880 i EX-Z77 imadu čak i posiban YouTube (www.yuotube.com), format koji pravi snimke u MPEG video formatu, što je solidnog kvaliteta, a kompresija pri rezoluciji od 640 x 640 piksela iznosi 30 kadrova u sekundi. Jedina razlika izmed ova dva modela, je u tom što EX-Z77 ima 7.2 megapiksela kameru a model EX-S880 ima 8.1 megapiksela kameru. Obadva aprata koriste Exilim Engine 2.0 modul za procesuiranje slika koji daje najoštrije moguće slike. Samo slika je još lakše s automatskim sistemom za fokusiranje i tehnologijom za analizu krećanja, koja smanjiva stepen zamućenosti fotografija, recimo konjske trke.

Prid YouTube moda za snimanje, kamere podržavaje još jednog internetskog giganta (www.ebay.com), čiji mod za slikanje optimizuje slike za prikazivanje na tom sajtu, tako da nema potribe dotiravat ji na kompjuteru.

Prodaja ovi modela počima od avgusta miseca, a cine će im bit 229,99 dolara za model EX-Z77 i 299,99 dolara i za model EX-S880.

Tihomir K. Matković

Piše: dr Andrija Peić Tukuljac

KLIMA SE MINJA

Klima zemljišta i biljke te voda sa agrotehnikom i đubrenjom pridstavljaje osnovu biljne proizvodnje, nuz odgovarajuću organizaciju rada. Na stanje u atmosferi i zemljištu utiču biohemijski procesi koji se odvijaju u živom svitu pod uticajom sunčeve energije i vode putom fotosinteze i drugi faktora prije svega mikroorganizama koji formiraje organsku materiju. Svi ovi faktori utiču na formiranje stabilnog vodno – vazdušnog bilansa u zemljištu i atmosferi.

Bilo kaka narušavanja ravnoteže dovode do promine u toplotnom i vodnom režimu. Često toplotni i vodni režim se menjaje kontrolisano u cilju povećanja proizvodnje, pogotovo u vanridnim uslovima, di se proizvodnja mož održat samonavodnjavanjom. Navedene promine dovode do izmine mikro klime na lokalnom nivou.

Primenom i korišćenjom fosilni izvora energije, prije svega nafte i gasa, oslobađaje se ogromne količine ugljendioksida i drugi gasova koji utiču na temperaturu atmosfere i druge njezine sadržaje, vodu, itd.

Izručivanje toplote i vode sa zemljišta sprečava ugljendioksid, i ovaj efekat se naziva „efekat caklene bašče". S obzirom na to da caklo sprečava izručivanje sa zemlje vrućeg ajera, isto se dešava i pri povećanoj koncentraciji ugljendioksida. Prema prof. Mihajloviću koncentracija ugljendioksida raste za 0,4% godišnje i veća je za 26% nego prija 100 godina. Povećanje ugljendioksida u atmosferi sagorivanjom fosilni energenata ko i biohemijskim procesima u zemljištu di nastaju drugi gasovi, dolazi do promine klime.

Aktivnošću čovika u procesu savrimene tehnologije danas, a da ne kažemo šta će bit sutra, oslobađaje se novi agensi čiji se uticaj na atmosferu i život na zemlji još ne zna. Prema tom, ne samo efekat

caklene bašče, već i produkti novi tehnologija čiji će se uticaj na životnu sridinu znatno, mogu izazvat veće poremećaje klime a posebno vodnovazdušne i biohemijske procese u zemljištu.

Agroekološki uslovi

Ove godine agroekološki uslovi su bili nepovoljni za okopavine pa i većinu poljoprivrednih kultura.

Zima je bila brez padavina, nije došlo do akumuliranja vlage u zemljištu priko potribne za optimalan razvoj biljaka, tokom jula i avgusta miseca kada su potribe biljaka za vodom pokrivene za svega 50%.

Jedan dio parcela posijan šećernom repom i cincokretom zavatila je pokorica, došlo je do propadanja biljaka pa se moralo izvršit prisijavanje. Krajom aprila zbog suše došlo je do nejednakog nicanja kultura zasijani krajom aprila., što je dovelo do narušavanja sklopa. Druga polovina maja a posibno juni, di je palo izmed 70 i 80 litara kiše po m^2, znatno je popravilo stanje usiva. Međutim, u julu je palo oko 25 litara a visoke temperature oko 40° C uticale su na zastoj biljaka u porastu, na njevu lošu oplodnju što će rezultirati i lošim prinosom. Pogotovo su nepovoljne bile visoke temperature oko 40° C u dugom trajanju 12 do 15 dana.

Kuruz

Zasijan je ove godine na većim površinama na štetu cincokrta, kod kojeg je u zadnji nikoliko godina došlo do podbačaja u prinosu zbog bolesti. Najosetljiviji je na nedostatak vlage tokom jula u fazi metličenja i svilanja tj. oplodnje. U tom periodu izostale su padavine a temperature su se krećale iznad 40°C, što je uticalo na sterilitet polena i nezadovoljavajuću oplodnju. Na većini parcela kuruz je podgo-

rio do klipa, a na oko 30% parcela do vrva biljke. I ovog puta di je pružena adekvatna agrotehnika đubrenje i di su se sijale otporne sorte sa riđim sklopom mož se očekivat relativno zadovoljavajući prinos. Međutim, na parcelama di je došlo do potpunog sušenja listova samo siliranjom se mož iskoristiti kuruz za izranu, svakako nuz nezadovoljavajući kvalitet silaže. Izostale su očekivane padavine, nažalost izostat će i prinos kod kuruza. Ove godine došlo je i do intenzivnog napada larve kuruzne zlatice na parcelama di je kuruz sijan u monokulturi, pa je došlo do uništavanja korenovog sistema te poleganja biljaka što će se također negativno odrazit na prinos.

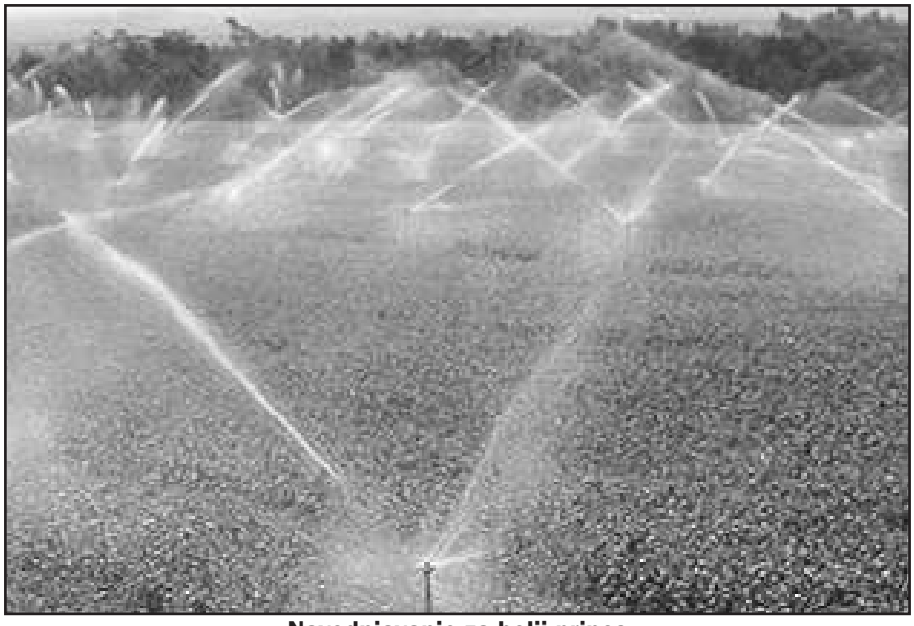

Cincokrt

Biljka koja razvija dubok korenov sistem pa koristi vodu i ranu iz dublji slojova zemljišta, tako da će se kod njeg suša i visoke temperature najmanje odrazit na prinos. Kako su sijane neotporne sorte na volovod, koji se intenzivno razvio i to će dovest do umanjenja prinosa kod cincokrta. Svakako kod cincokrta koji je sijan u maju mož doć do neadekvatne oplodnje zbog visoki temperatura u julu, što će dovest do prazni zrna u glavama cincokrta. Nažalost, zakorovljenost parcela također će uticat na umanjenje prinosa jel ambrozija, pepeljuga i divlji sirak koriste vlagu i ranu i umanjivaje njegov razvoj. Jedino što je povoljno uticalo ove godine na cincokrt je izostanak bolesti, zbog niske i relativne vlažnosti i nemogućnosti razvoja gljivični oboljenja.

Šećerna ripa

Veliki je potrošač vode i za optimalni prinos potroši oko 500 litara vode po m^2. Izostanak padavina i visoke temperature dovele su do sušenja najkrupniji listova, a dilimično i sridnji, koji su najbitniji za formiranje korena i digestiju. Ukoliko i dođe do ozbiljniji padavina kod šećerne ripe će doć do retrovegetacije. Formiraće se nova lisna masa, al na račun umanjene sinteze šećera.

Navodnjavanje za bolji prinos

Soja

Dobro je izgledala početkom jula. Bila je zadovoljavajuća oplodnja i formirane mavune, al niska relativna vlažnost i visoke temperature uticale su na opadanje mavuna i cvatova, posibno na slabo nalivanje zrna u mavunama koje ostaju. Sve će ovo znatno umanjit prinos i ubrzat žetvu.

Agroekološki uslovi nepovoljni su i za povrtarske kulture. Samo tamo di je postojala mogućnost navodnjavanja mogla se ostvarit optimalna proizvodnja i ako je i na tim parcelama došlo do prženja plodova. Sve je ovo rezultiralo povećanim cinama povrtarski proizvoda na tržištu.

U nikoliko navrata na poljima i voćnjacima poljoprivredne kulture su bile zavaćene gradom što će dovest do umanjenja ukupne proizvodnje. Zbog svega ovog država donosi Uredbu o zabrani izvoza žitarica da bi se obezbedila stočarska proizvodnja i izrana ljudi, te sputala inflacija.

Ovo je samo prvi korak koji svidoći o promini klime. Ukoliko se potvrde naučna saznanja moraćemo se navikavat proizvodit u izminjenim agroekološkim uslovima.

ŠAHOVSKI MOZAIK

Pripremio: ***velemajstor Nikola Sedlak***

MLADOST EVROPE

Naš grad je od 8. pa do 19. jula bio domaćin, mladim šahistima uzrasta do osamnaest godina iz mnogi evropski država. U lipoj sali Madžarskog kulturnog centra „Nepker“ prvo je održano ekipno kadetsko prvenstvo Evrope u muškoj i ženskoj konkurenciji, da bi se posli „karavan šahista” priselio u hotel „Patrija“. Ode su se odvijala brzopotezna pojedinačna prvenstva u uzrasnoj grupi do 14 i 18 godina za oba pola, kao i u ubrzanom u ekipnoj i pojedinačnoj konkurenciji. Novost je pridstavljalo i takmičenje u rišavanju šahovski problema i pokazalo se da je i ta disciplina izuzetno popularna. Sve u svemu, jedan bogat i raznovrstan šahovski događaj, za različite afinitete i ukuse. Cigurno da je sa takmičarskog, odnosno šahovskog aspekta, najveći značaj imalo ekipno prvenstvo. Kod kadeta okupilo se ukupno 12 reprezentacija iz 9 država, sotim što je domaćin bio zastupljen sa 4 ekipe, da bi se izbigao neparan broj i kao četvrta je ušla kadetska ekipa ŠK „Spartak”, koja se takmičila van konkurencije. Ovo se trevilo iz razloga što se nikoliko reprezentacija nije pojavilo. Igralo se na četri table, sedam kola po švajcarskom sistemu, sa tempom igre devedeset minuta za 40 poteza i polak sata do kraja partije sa bonifikacijom, od tridest sekundi za potez po igraču. Turnir je bio pun priokreta, neizvesnosti i iznenađenja, al je na kraju ipak pobedila, objektivno najjača ekipa Madžarske, sa 11 meč poena. Turska je druga sa 10 poena, koja je ujedno priredila i najprijatnije iznenađenje i Hrvatska treća sa 10, al slabijim dodatnim kriterijumima. Naša reprezentacija je podbacila osvojivši tek šesto misto, dok je druga ekipa bila sedma. Za naš najbolji tim igrali su Nikola Nestorović, Petar Krstić, Miloš Roganović, Ivan Šarenac i ko rezerva Dejan Živković. Najbolji učinak je ostvario Miloš Roganović sa 6 poena iz sedam partija. Očekivali smo tušta više, sotim prija, što je po kvalitetu reprezentacija ovo moždar bio i do sad najslabiji šampionat. Nasuprot kadetima, kadetkinje su osvitlale obraz i u konkurenciji deset reprezentacija iz sedam država, opravdali su ulogu drugog favorita i osvojili srebrnu medalju sa 11 meč poena. Malo je falilo da budu i „zlatne”, jel su vodile do pritposlednjeg kola. Zlatnu medalju osvojile su Rumunke sa 12 meč poena a bronzanu Crnogorke sa 11, i slabijim dodatnim kriterijumom od naše reprezentacije. Naša druga ekipa koju je pridvodila vicešampinka Evrope do dvanaest godina, članica našeg „Spartaka” Vince Andrea, zauzela je šesto misto. Kod divojaka takmičenje se odvijalo na dvi table plus jedna rezerva. Tempo igre je bio kao i kod kadeta, igralo se takođe sedam kola. Osvajači srebrne medalje za Srbiju su Marija Rakić s 5,5 poena iz 6 partija i Jovana Erić sa 5 poena iz 7 partija, koje su postigle i najbolji rezultat na svojoj tabli, dok je rezerva bila Bojana Bojović sa 1 poen iz jedne partije. Našim kadetima ovog puta više je odgovaralo takmičenje u pojedinačnoj konkurenciji i sa bržim tempom igre, jel je u blicu na po pet minuta za celu partiju Miloš Roganović u konkurenciji do 18 godina, osvojio zlatnu medalju, kod divojčica Andrea Vince do 14 godina, isto se okitila zlatnom medaljom i ode pokazala veliki potencijal.

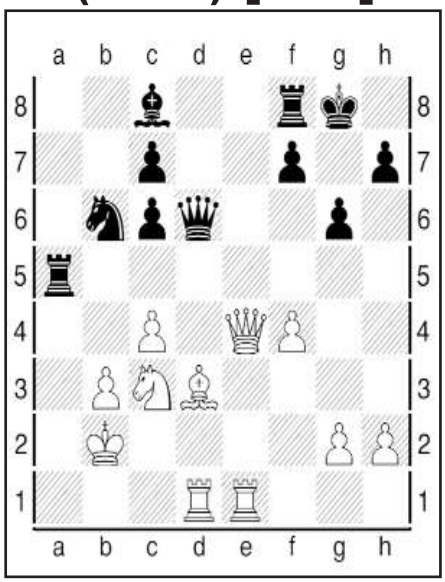
Opšti je utisak, je da naš grad bio uspišan organizator i domaćin. Prvi put su se uživo priko Interneta, iz Subotice, prinosile partije sa ekipnog prvenstva, bilteni su redovno izlazili, sajt je bio lipo uređen, uslovi za igru i smištaj dobri, bogat nagradni fond, i što je najvažnije druženje med mladima je bilo za pofalu.

Na kraju, kao uvik, izabro sam jednu interesantnu partiju, koja se igrala u meču izmed naše prve i druge reprezentacije u 6 kolu.

(1) Sarenac,David (2258) – Nestorovic,Nikola (2424) [C45]

Evropsko ekipno prvenstvo do 18 godina

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.d4 exd4 4.Sxd4 Ovo su uvodni potezi u Škotskoj partiji. **4...Sf6 5.Sxc6 bxc6 6.e5 ♕De7 7.De2 Sd5 8.c4 Sb6** Ovo je riđe igrani potez. Glavni potez je 8...La6. **9.Sc3 ♕De6 10.b3 a5 11.♗Lb2 a4 12.0–0–0** Bili ne pokaziva ni malo respekta prema protivniku, koji važi za favorita u ovoj partiji. Ovaj potez, na prvi pogled čini se jako riskantnim, al će se u partiji i vidit da bilom kralju neće pretiti nikaka opasnost. **12...axb3 13.axb3 ♗La3 14.♕De4 ♗Lxb2+ 15.?Kxb2 Ta5?** Bespotriban potez. Crni gubi na vrimenu dok je bilom svakako bila ideja da odigra f4.

16.f4 0–0 17.♗Ld3 g6 18.The1 d5 Crni otvara poziciju, kako bi razradio sve svoje figure, pogotovo lovca sa c8. **19.exd6 ♕Dxd6** Diagram

Diagram # **20.♕De7!** Bili zrtvuje pešaka, al forsirano ulazi u bolju završnicu. **20...♕Dxf4 21.g3 ♕Df2+** [Na 21...♕Dd6 nastala bi opet završnica kojoj bili te i posli 22.♗Lc2 ♕Dxe7 23.Txe7 i bili brez obzira na pešaka manje, bili ima jasnu pridnost, jel će vratit pešaka na c7 i crne figure će ostat pasivne.] **22.Te2 ♕Dd4 23.♗Lc2 ♕Dc5 24.♕Dxc5 Txc5 25.Te7** Trijumf stategije bilog. Završnica je beznadezna za crnog i bilom sad ostaje da demonstrira tehniku. **25...♗Le6 26.Txc7 Tb8 27.Se4 Te5 28.?Kc3 ♗Lf5 29.Td4** I crni je već u propaloj poziciji demoralisan, prikoraio vrime za razmišljanje. **1–0**

Dragan Tovarišić: HOROSKOP za SEPTEMBAR

OVAN: Dilovaćete tušta priduzimljivo, a u skladu sa svojim profesionalnim afinitetima često ćete se nalazit u centru glavni poslovni zbivanja. Većinu zacrtani poslovni ciljova ćete ostvarit zafaljujuć dobroj procini i uspišnoj saradnji. Veći dio miseca možte ostvarivat ljubavno zadovoljstvo.

BIK: Vaš poslovni život obilužavaju iznenadni usponi i prolazna stagnacija, što tušta iscrpljiva vašu snagu i kreativnu energiju. Sridinom miseca možte očekivat značajna poboljšanja u financijskom smislu, el dodatne povišice. U ljubavnom životu dilovaćete zanosno i zadovoljno.

BLIZANCI: Bićete u sjajnoj priliki da ostvarite niz korisni ciljova, el da privatite saradnju sa jednom uticajnom osobom. Pri tom, ćete dilovat odlučno i priduzimljivo, čerez tog šta vam je stalo da ubrzanim metodama ostvarite poslovni el javni uspih. Pokušaćete privazić emotivnu krizu kroz koju prolazite donoseć novu odluku.

RAK: Dilovaćete tušta energično u pravom momentu i znaćete nametnit svoje stavove prid uticajnim saradnicima, al razmislite i o novom načinu poslovanja, usavršavanju na različitim stranama i proširivanju svoji saradnički veza. Ositićete romantičnu notu u svojem raspoloženju i pojačanu potribu za ljubavnom harmonijom.

LAV: Prid vama je faza kreativnog uspona, premda nećete moć istovrimeno se angažovat na paralelnim stranama i ispratit sve aktuelne događaje na poslovnoj sceni, al ono šta budete okončali imaće velike efekte na razvoj vaše karijere. Probaćete unapridit svoj ljubavni život, iako i brez toga nije rđav.

DIVICA: Planetarni aspekti ukazivaje da morate pažljivo pratit sva aktuelna dešavanja na poslovnoj sceni, a u pogodnom trenutku rišit sva poslovna, statusna el pravna pitanja. Tragaćete za novim saznanjima i rišenjima koja tribaju ulipčat vaš ljubavni život.

VAGA: Ovog miseca moraćete pravilno uskladit svoje profesionalne želje i mogućnosti, a kako znate osluškivat podsvist, tražićete efikasniji način dilovanja, kako biste što prija došli do cilja. U ljubavnom životu prolazićete kroz različite faze emotivnog raspoloženja.

ŠKORPIJA: Imaćete jaku želju da ostvarite uspišne poslovne rezultate i bićete spremni prikoračit svoje dosadašnje profesionalne mogućnosti el utvrđene standarde, al uz dobru volju potribno vam je tušta znanja i mudrosti. Prema emotivnom partneru ne budite suviše provokativni, čerez tog šta on zacigurno zaslužuje vašu dodatnu pažnju i naklonost.

STRILAC: Planiraćete nove poslovne poteze i dilovaćete tušta podsticajno na svoju okolinu, a sa takim raspoloženjom imate sjajnu priliku za ubrzani poslovni napridak i novu afirmaciju. Talas novi i uzavrili emocija šta će vas zavatit ovog miseca pridstavlja pravi put do zajedničke ljubavne sriće s partnerom.

JARAC: Krenićete sa unapređivanjom svoje karijere, al poslovna dinamika nametniće i nove probleme u odnosu sa saradnicima. Ipak, strategija koju ćete sprovodit donosi pozitivne rezultate, posibno u financijskom smislu. Novi emotivni događaji uneće lagani nemir u vaše raspoloženje i plimu topli osićanja.

VODOLIJA: Ukoliko budnete pravilno svatili svoju ulogu i osnovna pravila u poslovnoj saradnji, i budnete pravilno informisani, možte unapridit svoj poslovni položaj i financijske prilike. U ljubavnom životu suočićete se sa prolaznom krizom, a da bi se sve rišilo biće potriban zajednički dogovor sa partnerom.

RIBE: Imaćete želju ostvarit korisne ciljove i tražićete tim saradnika sa sličnim idejama, al pažljivo razmislite o novim ponudama i važnim odlukama šta su prid vama. Biće vam potribna i ničija podrška, kako biste ostvarili svoje poslovno-finansijske ciljove. Skladan odnos s voljenom osobom pozitivno će uticat na vašu intimnu sriću.

Dragan Tovarišić

U K R Š T E N E R E Č I

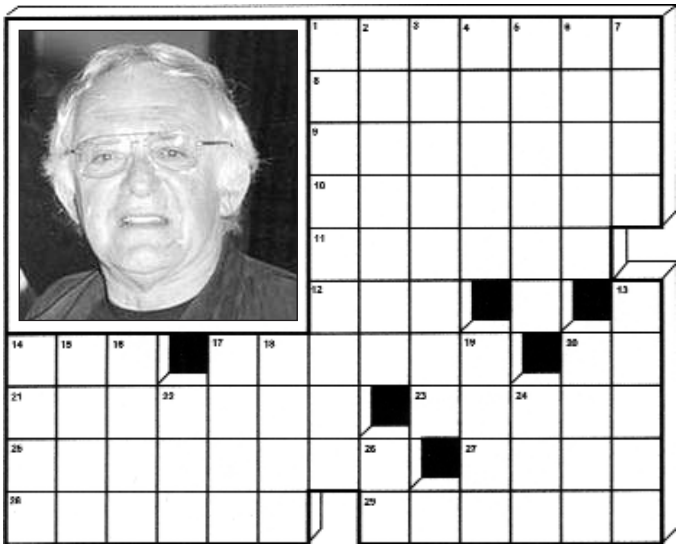
VODORAVNO: 1. Stručnjak za mitologiju; 8. Očišćene ribanjem; 9. Neasfaltiran put; 10. U ovoj miri; 11. Naš kadgodašnji glumac, Boris; 12. Misto u Ugandi; 14. Naopaki, rđavi; 17. Vrsta šumskog voća; 20. Kineska mira za dužinu; 21. Tegobno; 23. Vrsta dunca; 25. Pustolovina; 27. Stanovnici kadgdašnje Aonije; 28. Naš raniji dičji list; 29. Zacičat;

USPRAVNO: **1. Pisac i slikar sa slike**; 2. Rika u Aziji; 3. Tikovo drvo; 4. Strana rike el mora; 5. Fijoka; 6. Šta je ko ona; 7. Umitnički obrađeni poludragulji; 13. Izmirivat; 14. Poznavat; 15. Šatori kod Laponaca; 16. Premda; 17. Lako lomljiva; 18. Naslidnik u drugom kolinu; 19. Odrična rič; 20. Privrimeni; 22. Ontario (skr.); 24. Kadgodašnja pivačica, Sara; 26. Hemijska oznaka za Aktinijum.

Dragan Tovarišić

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: uverena, nemoral, inatori, kinolog, a, ar, da, tat, ž, š, NOVAK ĐOKOVIĆ, Irena, rarog, t, Tatari, šiljiti, inokosna, Aćim.

PISMA ČITALACA

Još uvik ima one čeljadi koja nas je tek skoro „otkrila" da postojimo. Nismo sotim obeshrabreni, već esapimo da ćemo take čeljadi imat sve više nadalje. Obraduje ji, kažu, novina koja je pisana na lipoj ikavici, di nema politički pripucavanja, standardni „glamurozni" tema, već opisan život onaki kaki je. Pokatkad gorak, a pokadkad sladak. Tu smo da pišemo i o jednom i o drugom, samo nas pozovite.

Bilten s Festivala bunjevački ila Bajmok 2006. možte kupit u prostorijama Bunjevačkog informativnog centra, Trg cara Jovana Nenada 1/15, el poručit pouzećom (plaćate poštaru kad ga dobijete), cina je 120 dinara + PTT troškovi.

